

Apokarip

Ta jawén hawät do Jesus metä wät do ky n'aa hahỹỹh

¹ Jesus Kristo metëeh do hahỹ kerih doo, ta hã P'op Hagä Do anoo doo, ta hã h'yy ka'eeh doo, ta karom hedoo do sa hã tametëeh hyb n'aa nayyw hẽ hawät do pan'aa. Jesus Kristo mejō wät ääs ta mejũũ do seeh, wẽ ỹỹ, ỹ ta karom Jowãw, ẽr pooj jé hawät do ky n'aa ẽr hã tapanäk hyb n'aa. ² Baad ỹ berii wät sahõnh hẽ hã ỹ tametëeh doo, ỹ hapäh doo. Hahỹ né hẽ P'op Hagä Do ẽr tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus Kristo metëeh do na-ããj hẽ. ³ P'op Hagä Do ky n'aa edëng da jé hahỹ ta jawén hawät do ky n'aa ner'oot doo. Ky n'aa kedëng na-ããj hẽ jé hahỹ maa newëë doo, ky daheeh doo, edaa däk do hyb n'aa takajaa doo.

⁴⁻⁵ Ỹ Jowãw, ỹ edëng Jesus hã h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bã, Asija häd näng do häj n'aa bã habong doo. Ỹ karën P'op Hagä Do awäd had'yyt doo, setsi hedoo do ta Sahee* tabag'ããs do tyng n'aa pa hab'ëeh do na-ããj hẽ, Jesus Kristo na-ããj hẽ raky en'yym bë hã, ỹ karën bë rah'yyb en'yym. Jesus Kristo né hẽ ti baad hadoo do her'oot doo. Tahajaa ji ky dahé bã taher'oot doo. Ti né hẽ jããm

* **1:4-5** P'op Hagä Do Sahee né hẽ tii. Setsi hedoo do P'op Hagä Do kyy kerih do hã takerii däg bã, baad had'op tahanäng pé tii. Ti hyb n'aa, P'op Hagä Do Sahee baad had'op doo, tahanäng pé ti setsi ta Sahee.

hē pooj jé dejëp do mahang ganä wät doo.† Sahõnh hē badäk hahÿÿ bä habong do sa wahë n'aa wahë n'aa né hē tii.

Tak'ëp ÿ j'aa etsë, ÿ weh'ëeh Jesus ër hã kamahãn doo, tadajëp do hyb n'aa nesaa do ër moo bok do hejój mahãnh ër tabedëeb wät doo. ⁶ Tak'ëp ÿ j'aa etsë, ÿ wehëë had'yyt hē Jesus, ta karapee tabag'ããs do ëër, ër hã tanoo doo. P'op Hagä Do ta Yb wë moo bok doo, ta hã hyb n'aa jew'yyk do ëër, tan'oo bä. Taw'ãäts hē takabajaa had'yyt hē. Taw'ãäts hē sahõnh hē tabagãã had'yyt hē. ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē.

⁷ Bë hyb n'aa matakä da!

Ti awät da Kristo wë puh gabarëeh do mahang. Sahõnh hē rabahapäh da.

Baa ej'ooh do sii hē rabahapäh da.

Tii bä, sahõnh hē badäk hahÿÿ hã habong do a'oot da ta hyb n'aa.

ÿÿ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē.

⁸ “ÿ né hē Aw-Pah, ÿ né hē Omekah. ÿ né hē jããm hē pooj jé hawät doo, ÿ né hē tagadëëg ub hawät doo”,‡ nãng Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo. “ÿ né hē da hē hawät

† **1:4-5** Jesus ganä wät do pooj jé ta wób ragenä boo né paawä, p'aa hënh radejëp. Jããm pooj jé Kristo dejëp do mahang ganä wät do nadajëb wät doo. ‡ **1:8** Tii d' né hē Gereg kyy me: ÿ né hē Aw-Pah ÿ né hē Omekah. Gereg kyy me Aw-Pah m' pooj jé hawät do rerih do retsén bä. Tagadëëg ub hadoo do retsén do ti Omekah . Ti hyb n'aa jããm hē pooj jé hawät doo, tagadëëg ub hawät doo, tahanäng pé tii.

doo, p'ooj ub hawät doo, hÿ jawén awäd had'yyt doo”, näng mäh.

Aj'yy hadoo do Jowãw bahapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ ÿ Jowãw, bē hÿÿj hadoo doo, bē nemuun h'yyb jawyg gó ÿ gadoo ēr hã rarahejãã doo. Bē nemuun Jesus bag'ããs do karapee hadoo do ÿÿh. Tsytt dēeg hã Pat-Mos häd näng doo hēnh majē ÿÿ ÿ rataj'oo gēēt, ÿ maher'ood hōm do hyb n'aa paa P'op Hagä Do ēr tamaher'oot doo, baad hadoo do Jesus metēeh do na-ãäj hē. ¹⁰ Ta tii bā ÿ bawät bā, met'uuh hã, Jesus Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do ēr hyb n'aa esee noo gó, P'op Hagä Do Sahee ÿ tah'yyb mahūūm. Tii bā, ÿ jó dāk hēnh ÿ maa napäh tak'ēp hadoo do kyyh, torōm-bet ky hadoo do ¹¹ hahÿÿ da ky hadoo doo: “Ma kahé bäh kapōōs do hã merii da mahapäh doo. Tii bā mamejō hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang Asija häd näng do häj n'aa bā habong do sa wē. Mamejō Epeso, Es-Mirina, Peh-Gamo, Tijatira, Sar-Des, Piradepija, Raw-Diseej häd enäh do panang hēnh”, näng ta kyyh.

¹² Tii bā, jawén ÿ p'aa hēnh ÿ begãã wät ÿ bahapäh hyb n'aa jaa hã ÿ her'oot doo. Tii b' ÿ hapäh setsi ta bag tyng k'ãäts tēg gabarēeh do s'ēeb. ¹³ Ta bag tyng mahang ÿ bahapäh aj'yy hadoo doo. Dawēēt ta saroor, ta tsyym hã tagadäk. K'ãäts tēg gabarēeh do ta h'yyb mawyd. ¹⁴ Nu hōng. Hawak ta sēen, kawad puw hawak do hadoo. Tak'ēp tabawak. Gabarēeh ta matym, tēeg hōō hadoo. ¹⁵ K'ãäts tēg hahiin do hadēē jat do hadoo ta tsyym gabar'ēeng. Gawakaa do p'op hana do ky hadoo

ta kyyh. ¹⁶ Ta moo hub me setsi sagõõh rapadëek. Ta noo gó naa sën-jeer séd demuun hãw padëek do ganyyh. Papÿÿj wasyk tak'ëp tagabarëeh do hadoo ta mamets gabarëeh.

¹⁷ Aj'yy ÿ bahapäh bä, tũũ ÿ badëe jat tii bä ta tsyym pa dajëp do hajad hõm do hadoo. Tii bä ta moo hub tadasooh hã ÿÿ, ti taky hadoo: “Eÿÿm manäh. ÿ né hë jããm hë pooj jé hawät doo, ÿ né hë tagadëeg ub hawät doo. ¹⁸ ÿ né hë Hedëb Had'yyt Doo. ÿ dajëb né paawä, ÿ awäd had'yyt hë hÿÿ kä. ÿ né hë dejëp do rababong bä, Ades häd näng do tæg wë däk doo”, § näng ta kyyh. ¹⁹ “Ti hyb n'aa merii mahapäh doo”, näng ta kyyh hã ÿÿ. “Merii mahapëe däk doo, mahapäh doo, ta jawén hana do pan'aa na-ããj hë”, näng ta kyyh. ²⁰ “Õm ÿ maher'oot hÿÿ kä nyy d' tahanäng pé ta ti setsi hedoo do sagõõh moh ÿÿ gó mahapëe wät doo, setsi ta bag tyng daheeh”, näng mäh. “Setsi hedoo do sagõõh, setsi ääs hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bä habong do hag'ääs doo. Setsi ta bag tyng, hã ÿ h'yy ka'eeh do setsi hedoo do panang bä habong doo”, näng ta kyyh.

2

Ta hã h'yy ka'eeh do Epeso panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹ Ti taky hadoo:

§ **1:18** Hahÿÿ d' Jesus hanäng péh tii: “ÿ né hë ti dejëp do hã mejũũ doo. ÿ né hë ti her'oot do nyy da ÿ bad'oo Ades häd näng doo bä, dejëp do rababong bä habong do sa hã.”

–Hahỹỹ da merii karom ỹỹ hã, hã ỹ h'yy ka'eeh do Epeso panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹ setsi hedoo do sagõõh ta moo hub me padëek doo, setsi hedoo do ta bag tyng k'ããts tęg gabarëeh do mahang hawät do kyyh: ² Ỹ hapäh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Tak'ëp P'op Hagä Do wẽ bẽ moo bok ỹ hapäh. H'yy ganajëng doo me bẽ gadoo bẽ ahoop do ỹ hapäh. Dooh bẽ gado bã bẽ mahang nesaa do moo heb'oooh do ỹ hapäh. Bẽ metä wät, ỹ hapäh, nanäng ajyy daap men'yyh doo, 'Kristo mejũũ do ãã', hanäk doo. Daap ti ramenyyh bẽ hapëe däg kãn. ³ H'yyb jawyg gó bẽ gado had'yyt hẽ baad nadoo do hëp ỹ n'aa bẽ ahoop doo. Ỹ hapäh, ti dooh bẽ h'yy gejë hõm bã. ⁴ Ti hadoo né hẽ, sét hẽ ti ỹ ganen'aak bẽ hã: Dooh ỹ bẽ kamahän wäd bã, pooj jé ỹ bẽ kamahän wät doo da. ⁵ Ti hyb n'aa taw'ããts hẽ bẽ hyb n'aa newë ta ti tak'ëp bẽ es'õõs doo, ỹ bẽ kamanahän wät doo. Taw'ããts hẽ bẽ t'yyd kamehĩn. P'aa hënh bẽ moo boo baad hadoo do pooj jé bẽ moo bok do paah. Bẽ t'yyd kamanehĩn bã, ỹ da ana bẽ wẽ, ỹ ado hõm da bẽ bag tyng tabasooh doo bã naa. ⁶ Ti hadoo né hẽ, ti anäng na-ããj hẽ hahỹ baad bẽ bad'oo doo: Tak'ëp bẽ ganen'aak Nikoraw ma metëek do ky s'ũüt doo.* Ỹ na-ããj hẽ tak'ëp ỹ ganen'aak tii.

⁷ “Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newë hã ỹ h'yy ka'eeh

* **2:6** Dooh ji hapëe wäd bã jaa ti Nikoraw. Jããm hẽ ji hapäh ta ky s'ũüt do ma met'ëek doo. Tahajaa mäh, sa nooh, ji awëe bã ta wób sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do tä n'aa. Tahajaa mä na-ããj hẽ ji h'yy karën do sii ji bahe'ỹyh. Jesus hã h'yy ka'eeh do mahang rakarën rakamekuunh.

do jé pad'yyt hě kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ anoo da joom ji hed'ëöp do ag tabepóh hyb n'aa, P'op Hagä Do panang bä hahäng doo.”†

Ta hã h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿh

⁸Ti taky hadoo:

–Hahÿh da merii karom ÿh hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Es-Mirina panang bä habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿh da jããm hě pooj jé hawät doo, tagadëög ub hawät doo, dajëp do paah, p'aa hěnh ganä wät do kyyh: ⁹ ÿ hapäh bë hã rarahejäã doo. ÿ hapäh bë kas' uut. Bë kasuud né paawä, bë h'yyb gó ti anäng hajõng baad hadoo doo. ÿ hapäh Judah buuj wób bë raky n'aa rejää doo, nesaa do bë ky n'aa ranoo doo. Judah buuj sa noo né paawä, dooh karapé haa heh'äät rado bä tii. Nesaa Do Yb karom né tii. ¹⁰ Bë eÿÿm manä bë ahoop do pan'aa. Bë wób radewäts b'ëeh da Dijab‡ an'oo bä da, bë tametyy hyb n'aa, bë h'yy gejë hõm hyb n'aa paawä. Da hě had'yyt ub da ta äh, ji moo sahõnh hě ta äh bë da rano n'aa masoo doo. Taw'ãäts hě bë h'yy gejë hõm manä hã ÿh, bë radejëeb bä na-ãäj hě. Tii bä ÿ anoo da bë hã ji edëb heh'äät do ta sãm.

¹¹“Bë sahõnh hě, bë maa newë hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hě kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã j'aa ketsë

† **2:7** Genesis 2.9 ‡ **2:10** Gereg kyy me ramaneëenh Nesaa Do Yb, Dijab. “Ji taky n'aa tapa had'yyt doo”, tahanäng pé ti Dijab.

doo, dooh da tahob bä banesaa hēnh, pawóp nuu me däg radejēp do kamaneēēnh doo.”[§]

Jesus hã h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahỹỹh

¹² Ti taky hadoo:

—Hahỹỹ da merii karom ỹỹ hã, hã ỹ h'yy ka'eeh do Peh-Gamo panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹỹ da sēn-jeer séd demuun hãw padēek do hanäng do kyyh: ¹³ Ỹ hapäh, Nesaa Do Yb mejũũ doo bã bē panang badäk. ** Ỹ hapäh ta ti hejooñh bē hã. Ti hadoo né hē, dooh hã ỹ bē h'yy gejë hõm bã. Dooh noo gó bē eréd wäd hã ỹ bē h'yy ka'eeh doo. Bē seeh, aj'yy ãn-Tipas häd näng doo, baad had'yyt hē kēh ỹ n'aa her'oot do paa bē panang bã, Nesaa Do Yb bawät bã radaj'ēēp noo gó na-ãäj hē dooh bē eréd wäd hã ỹ bē h'yy ka'eeh doo.

¹⁴ “Ti hadoo né hē, ti anäng ta mahang ỹ gannen'aak doo: Ti anäng bē mahang Barãm, p'ooj ub hawäd wät do metēek doo da habok doo. Isaraéw buuj majĩĩ sa wahē n'aa Barak häd näng do hã Barãm metēēh paa nyy da tah'yyb tatuk

§ 2:11 Jesus hã ji h'yy kanae bã, ji hub dajēb bã, ji h'yyb tym dajēp hadoo na-ãäj hē ta jawén, tēēg hõõ hēnh ji P'op Hagã Do ky n'aa etyy noo gó. Ji h'yyb tym dajēp doo, dooh tagawatsig bã. Ji ahob had'yyt hē da. Ti hyb n'aa “pawóp nuu me däg radejēp doo” ta ti kamaneēēnh. **

2:13 Ta tii bã Nesaa Do Yb mejũũ tawén näng, Roma buuj sa wahē n'aa Sesa ramaneēēnh do tak'ēp panang buuj rahyb n'aa jew'yyk do hyb n'aa. Ta tii bã Jesus hã h'yy kana'eeh do tak'ēp rahyb n'aa jew'yyk na-ãäj hē sa kabarii wób, sa hã pé kabaj'aa doo. Sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk panang buuj redoo né paawä, Nesaa Do Yb ti rahyb n'aa jew'yyk doo. Tak'ēp rarejäã paa tii bã Jesus hã h'yy ka'eeh doo.

Isaraéw buuj, nesaa do ramoo bok hyb n'aa. Tametëeh ta hã nyy d' tabad'oo kabarii tä n'aa Isaraéw buuj rabawëh hyb n'aa, nyy d' tabad'oo sa ÿ̃m nadoo do sii raba'ÿ̃h hyb n'aa, tak'ëp baad nado né paawä ta ti P'op Hagä Do matym gó. ¹⁵ Ti anäng na-ããj hë bë mahang Nikoraw häd näng do karapee ma met'ëek do ky s'ũüt doo. ¹⁶ Taw'ãäts hë bë t'yyd kamehĩn, bë eréd ta ti nesaa doo, bë gado manä ta ti hadoo do bë mahang. Bë t'yyd kamanehĩn bä, nayyw hë ÿ̃ ana da bë wë. Sën-jeer noh ÿ̃ gó naa ganyyh doo me ÿ̃ gawats'iik da bë mahang nesaa do moo bok doo.††

¹⁷“Bë sahõnh hë, bë maa newë hã ÿ̃ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo. Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã, ÿ̃ anoo da Manah häd näng do kejën hõm doo.‡‡ Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ̃ anoo da na-ããj hë pä hawak doo. Pä hã takerii däk da ta häd papuuj, jããm hë pä gadoo do hapäh doo.”§§

Jesus hã h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hã Jesus maher'oot do hahÿ̃h

¹⁸ Ti taky hadoo:

–Hahÿ̃ da merii karom ÿ̃ hã, hã ÿ̃ h'yy ka'eeh do Tijatira panang bä habong do hag'ãäs do hã:

†† **2:16** Ta kyyh tak'ëp hejõonh doo, ta ti sën-jeer . ‡‡ **2:17** Tabanawäng doo bä Isaraéw buuj rababok noo gó P'op Hagä Do an'oo had'yyt hë sa waa Manah ramaneëenh doo. Sa waa P'op Hagä Do anoo do ky n'aa gó Jesus beh'ũüm hÿ̃ pong jé ji awäd had'yyt hë hanoo do ji hã. §§ **2:17** P'ooj ub ranoo pä hawak do jé rats'yyt do sa hã, ti hyb n'aa hÿ̃ pong jé Jesus bag'ãäs bä, ta jãm n'aa hënh ji tagadoo tahanäng pé ti tahyb n'aa péh.

“Hahỹỹ da P'op Hagä Do T'aah kyyh, ta matym gabarëeh do tëeg hõõ hadoo, k'ããts tëg hahiin do hadëe jat do tak'ëp tagabarëeh do hadoo tsyym näng do kyyh: ¹⁹ Ỹ hapäh sahõnh hë bë moo bok doo. Ỹ hapäh nyy da yỹh, ta wób na-ããj hë bë kamahñ. Ỹ hapäh nyy da hã y bë h'yy ka'eeh. Ỹ hapäh bë da hadoo do bë masa. Ỹ hapäh na-ããj hë h'yy ganajëng doo me bë gadoo baad nadoo do bë ahoop doo. Pooj jé bë moo bok do bahñh baad bë moo bok hỹỹ kã wë yỹ, y hapäh na-ããj hë.

²⁰ “Ti hadoo né hë, ti anäng hahỹ bë hã y ganen'aak doo: Baad bë gadoo nanäng yỹnh nesaa doo, Jesabéw p'ooj ub hawät do tak'ëp nesaa do moo wät do hadoo doo. Këh y n'aa rod ta daaj hë takamaneëenh. Ta ma metëek doo me ta s'ee hënh tah'yyb mahũũm karapé haa. Sa yỹm, sa patug nadoo do sii rabahe'yỹh tan'oo bã. Hã y h'yy kana'eeh do sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk do tä n'aa rawëh tan'oo bã na-ããj hë. ²¹ Ỹ gamedaa wät ta ti yỹnh t'yyd kamehĩn hyb n'aa paawä. Ti hadoo né hë, dooh tat'yyd kamehĩn bã. Dooh takarën bã teréd hõm bã ta patug nadoo do sa sii tabahe'yỹh doo. ²² Ti hyb n'aa nahëe näng da y an'oo bã. Tak'ëp rabahoop y an'oo bã da ajyy ta sii ha'yỹh pé rat'yyd kamanehĩn bã yỹnh sii rabahed'oo do hã. ²³ Ỹ dej'ëep da yỹnh hadoo do karapee, tii bã sahõnh hë hã y h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hë habong do rahapäh da, y né hë ti t'öp sahõnh hë sa h'yyb gó hanäng do hapäh doo, rahyb n'aa newëe do na-ããj hë hapäh doo. Rabad'oo do

pénh ŷ anoo da ta sãm sahõnh hẽ sa hã.

²⁴ “ŷ maher'oot hỹỹ kã bẽeh, Tijatira panang bã habong do hã ŷ h'yy ka'eeh do wób, ŷỹnh hadoo do ma metëek do ky nas'ũüt doo, ‘Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo,^{***} ramaneeenh do ma kamanetëek doo. Baad bẽ baboo däk do hyb n'aa, dooh ŷ mejũũ pé bẽ hã. ²⁵ Jããm hẽ hahỹ ŷ karën bẽ hã: Taw'aãts hẽ baad bẽ baboo däk doo da bẽ aboo had'yyt hẽ ŷ matëeh bã kã.

²⁶ “Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã, ŷ matëeh bã kã ŷ karën do had'yyt moo wät do hã, ŷ anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa,^{†††} sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do tabag'ããs hyb n'aa, ²⁷⁻²⁸ Ee hã ŷ tan'oo däk doo da ŷ hyb n'aa jawyk doo. Tak'ëp da j'aa kets'ëe do mejũũ da sa hã, dooh rat'yyd mehĩĩn da ky nadah'eeh doo. Rarejãã da sa hã manajuu ji ganebëeh doo da tatu me sapaar s'ëeb, rabag'ããs do heen n'aa. Nesaa do hã j'aa ketsë do hã, ŷ matëeh bã kã ŷ karën do had'yyt hẽ moo wät do hã, ŷ anoo da na-ãaj hẽ watom.^{‡‡‡}

²⁹ “Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newë hã ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagä Do

******* **2:24** Ti noo gó ti abong ma matëg oow Jesus ky n'aa heréd hõm doo. Rahapäh mäh, sa nooh, Nesaa Do Yb ky n'aa ta wób nahapäh doo. Ta ti ky n'aa rama metëek jé sa hã ky s'ũüt doo. **††† 2:26** Tahajaa na-ãaj hẽ ji erii bã: “Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã, ŷ karën do moo wät do tadajëp bã kã, ŷ anoo da tahyb n'aa jawyk hyb n'aa.” **‡‡‡ 2:27-28** Dooh baad ji hapëe bã nyy d' Jesus hanäng pé ŷ anoo da watom ta her'ood bã. Apokarip 22.16 hã Jesus ta daaj hẽ takamaneëenh “watom tak'ëp gabarëeh doo”. Ti hyb n'aa, raj'aa etsë do hyb n'aa, ta bag tak'ëp gabarëeh do Jesus anoo da sa hã, tahanäng pé tahyb n'aa péh.

Sahee maher'oot doo” –näng mä Jesus.

3

Jesus hã h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahÿh

¹ Ti taky hadoo:

–Hahÿh da merii karom ÿh hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Sar-Des panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahÿh da setsi hedoo do P'op Hagã Do Sahee hã mejũũ do kyyh, setsi hedoo do sagõõh hã mejũũ do kyyh: ÿ hapäh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Baad bẽ babok ta wób redoo né paawä, dajëp do hadoo bẽ h'yyb tym P'op Hagã Do hã, ÿ hapäh. ² Taw'ããts hẽ bẽ h'yy kadawuung baad bẽ h'yy kana'eeh do hã! Kanahën d'os hẽ madaag is nã baad hadoo do bẽ mahang, edaa däk ta ti na-ããj hẽ gawatsik. Taw'ããts hẽ bẽ h'yy kahasããb, ta ti bẽ mahang mad'aak do takahejój däk hyb n'aa, tanahänh hyb n'aa. ÿ hapëë däg kãn hÿh kã, bẽ moo bok do dooh baad had'op do tado bã P'op Hagã Do ÿ h'yy kaha'eeh do matym gó. ³ Ti hyb n'aa, bẽ hyb n'aa es'ee bẽ gadoo do paah, baad hadoo do bẽ rama metëek doo. Bẽ hyb n'aa es'ee bẽ maa napäh do paah. Bẽ ky dahé tii. Bẽ t'yyd kamehĩn! Bẽ h'yy kanadawuung bã, ÿ ana da bẽ wẽ bẽ h'yy kanapeet bã, hets'eëk do ji ganada bã takajaa doo da. Dooh bẽ hapëë bã ny noo gó ÿ kajaa da bẽ wẽ.

⁴ “Ti hadoo né hẽ, pawóp its bẽ mahang, Sar-Des panang bã habong doo, dooh rahasuuts padäg bã sa saroor. Dooh nesaa do ramoo boo

hajök bē wób rabahed'oo doo da, ỹ hanäng pé tii. Si ỹỹ rababok da tii. Hawak da sa saroor, baad rababoo dāk do sām.* 5 Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã sa nemuun ỹ anoo da sa saroor hawak do rapadedëek hyb n'aa. Dooh da ỹ awug hõm bã sa häd edëb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa hã naa. Ee matym gó, ããs ta karom sa matym gó na-ããj hē hahỹỹ da ỹ her'oot sa ky n'aa hã, 'Hahỹ karapé haa tak'ëp ỹ kamahñ doo', näng da kēh ỹỹ.

6 “Bē sahõnh hē, bē maa newë hã ỹ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hē kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo.”

Jesus hã h'yy ka'eeh do Piradepija panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahỹỹh

7 Ti taky hadoo:

—Hahỹỹ da merii karom ỹỹ hã, hã ỹ h'yy ka'eeh do Piradepija panang bã habong do hag'ããs do hã:

“Hahỹỹ da baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahñh hawät doo,† P'op Hagä Do heh'äät do kyyh. Hahỹỹ da sa wahë n'aa tak'ëp hyb n'aa jawyk do makū Dawi häd näng do panang noo tēg danäh‡ kyyh. Dooh hajaa pé noo gatsë pé ta ti noo gasëets hõm doo. Dooh hajaa pé noo gas'ëes pé ta ti noo gatsëë dāk doo. Hahỹỹ da

* **3:4** Hawak, baad had'op do ji bawät do ky n'aa, j'aa ketsë do ky n'aa na-ããj hē. † **3:7** P'op Hagä Do Judah buuj ramaneëenh, “Baad Had'op Doo, Tsytt Hē Nesaa Do Mahñh Hawät Doo”. ‡ **3:7** Hahỹỹ d' tahanäng pé tii: Jããm hē Jesus tii, panang Jerusarēnh papuuj bã ji ajëë suun hanoo doo, Dawi panaa heh'äät do P'op Hagä Do ky däng do paa tabahadoo do hyb n'aa.

ta kyyh: ⁸ ÿ hapäh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Bẽ hegãã, ÿ noo gasëets däk bẽ pooj jé ta noo hadoo doo. Dooh hajaa pé ta ti ranoo gatsëe bã. § Nahejooj its né paawä bẽeh, ** ÿ bẽ ky dahé had'yyt hẽ, dooh ÿ bẽ eréd bã. ⁹ Nesaa Do Yb karom hã kä, Judah buuj wób noo kanesa doo, Judah buuj sa daaj hẽ rakamaneëëj né paawä karapé haa heh'äät nadoo do ÿ anoo da bẽ pooj jé rabehty b'ëeh tũũ bẽ raweh'ëeh hyb n'aa, bẽ ÿ kamahñn né hẽ rabahapäh hyb n'aa. ¹⁰ H'yy ganajëng doo me had'yyt hẽ bẽ baboo däk do hyb n'aa bẽ ÿ mejũũ do paa hadoo, bẽ ÿ mo n'aa jesuu da tak'ëp hejooñh do mahãnh, sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã habong do sa wẽ kajaa do mahãnh. Ta ti tawén kajaa da sa wẽ, ÿ metyy hyb n'aa sa hã.

¹¹ “Edaa däk ÿ kajaa doo. Taw'ãäts hẽ baad bẽ baboo däk doo da bẽ aboo had'yyt hẽ, ranado hõm hyb n'aa bẽ hã ta sãm bẽ hã ÿ ky däng doo. ¹² Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ÿ anoo da P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do tób n'aa ta tu n'aa hadoo tabahadoo hyb n'aa. †† Dooh takado hõm bã. ÿ anoo da ta tii bã tabayyw had'yyt hẽ. Ta hã ÿ erih da P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do häd. Ta hã ÿ erih da na-ããj hẽ P'op Hagä Do ÿ h'yy kaha'eeh do panang, Jerusarënh papuuj hadoo do häd, hÿ pong jé P'op Hagä Do wẽ naa hahyng

§ **3:8** Hahÿÿ d' tahanäng pé tii: Jesus an'oo däk sa hã ta tyw n'aa, baad P'op Hagä Do wẽ ramoo bok hyb n'aa. Dooh hajaa pé hewaht péh. ** **3:8** Dooh rahyb n'aa jewyg bã ta wób sa matym gó, tahanäng pé tii. Dooh rahajõõ bã na-ããj hẽ. †† **3:12** P'op Hagä Do matym gó had'yyt hẽ j'aa kets'ëe do rababok da, tahanäng pé ti tahyng n'aa péh.

doo. Ta hã ÿ erih da na-ãäj hẽ hăt ÿ papuuĵ.

¹³“Bẽ sahõnh hẽ, bẽ maa newẽ hã ÿ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagã Do Sahee maher'oot doo.”

Jesus hã h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bã habong do hã Jesus maher'oot do hahÿÿh

¹⁴Ti taky hadoo:

—Hahÿÿ da merii karom ÿÿ hã, hã ÿ h'yy ka'eeh do Raw-Diseej panang bã habong do hag'ãas do hã:

“Hahÿÿ da Amen^{‡‡} hãd nãng do kyyh. Hahÿÿ da baad hadoo do had'yyt hẽ her'oot do kyyh. Hahÿÿ da sahõnh hẽ tadu na do kyyh: ¹⁵ÿ hapãh sahõnh hẽ bẽ moo bok doo. Dooh ÿ bẽ ty n'aa gesyyg bã, dooh na-ãäj hẽ tak'ëp ÿ bẽ kamahãn bã. H'yy kanap'eed gó had'yyt hẽ bẽ babok wẽ ÿÿ. Jããm hẽ naëng hãd ju do hadoo bẽeh. Taw'ããts hẽ paawã naëng dagãp do hadoo bẽeh. Tii d' tanado bã, taw'ããts hẽ paawã naëng aju do hadoo bẽeh. ¹⁶Ti nahado bẽeh. Jããm hẽ naëng hãd ju do hadoo bẽeh! Ti hyb n'aa edaa dãk bẽ ÿ makyys da, naëng hãd ju do ji ka-aaw nyyh doo da. ^{§§} ¹⁷Hahÿÿ da bẽ kyyh, ‘Ãã ma enãh. Sahõnh hẽ ti anãng ãã wẽ, ãã karën doo. Dooh hyb n'aa ta see ãã karën péh’, nãk bẽ kyyh. Tii d' né paawã bẽ h'yyb, dooh bẽ h'yy kadawuung

^{‡‡} **3:14** “ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ”, tahanãng pé ti amen

^{§§} **3:16** P'op Hagã Do hã h'yy kana'eeh doo, naëng dagãp do hadoo. Tak'ëp P'op Hagã Do hã kamahãn doo, naëng haju do hadoo. H'yy kanap'eed gó P'op Hagã Do wẽ hawãt doo, naëng jããm hẽ hãd ju do hadoo. Tak'ëp da Jesus makyys ta ti hedoo doo. Rahapëë né paawã ta ky n'aa, dooh rahyb n'aa p'eed bã.

bä tak'öp baad nado né bëëh, tak'öp kasuud is do ji t'yyd mehĩn do hadoo bëëh. Dooch bë h'yy kadawuung bä, bë ty temah do hadoo. Nu meby n'aa näng bë babok doo, saroor tamah do ta si n'aa hẽ hawät do hadoo bëëh! ¹⁸ Ti hyb n'aa bë ŷ maher'oot hahÿÿ da: Taw'ãäts hẽ hã ŷ bë ets'ẽẽ k'ãäts tæg gabarëeh do tæg hõõ me ty näw däk doo, bë h'yyb tym gó bë ma enäh heh'äät hyb n'aa P'op Hagä Do matym gó. Taw'ãäts hẽ hã ŷ bë ets'ẽẽ hawak do bë saroor bë padedëek hyb n'aa, bë nu manebing hyb n'aa ta si n'aa hẽ bë babok do hadoo do paa hyb n'aa. Taw'ãäts hẽ hã ŷ bë ets'ẽẽ ta biin ji matym gó ji hawuuk doo, bë bahapäh heh'äät hyb n'aa.

¹⁹ “ÿ nabuuj gedoo ŷ kamahän doo. Mahÿÿnh do hadoo doo me ŷ metëek ŷ kamahän doo. Ti hyb n'aa, taw'ãäts hẽ tak'öp bë hyb n'aa tam'aah bë h'yy kawareem hyb n'aa P'op Hagä Do wë, bë erét hyb n'aa j'ooj madäk doo me bë h'yy ka'eeh doo. ²⁰ Bë hyb n'aa matakä da! Tób noo^{***} bä ŷ bagëët, ŷ naëënh. Jé këh ŷ maa newëë doo, tanoo gasëets bä, tii bä ŷ d' ajëë suun ta sii ŷ bawëh hyb n'aa.

²¹ “Jé nesaa do hã j'aa ketsë do hã ŷ anoo da pa ŷÿ, ŷ bag'ãäs do tyng n'aa jó tabasooch hyb n'aa da, ŷ j'aa ketsëë däk doo da, Ee bag'ãäs do tyng n'aa jó ŷ baso däk doo da.

²² “Bë sahõnh hẽ, bë maa newë hã ŷ h'yy ka'eeh do jé pad'yyt hẽ kahet'aa do hã P'op Hagä Do Sahee maher'oot doo” —näng mä Jesus kyyh.

*** **3:20** Ji h'yyb tym ky n'aa tii.

4

Hỹ pong jé P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa Jowãw hapäh do ky n'aa hahỹh

¹ Ta ti jawén ȳ hegãã wät, ti hỹ pong jé nooh, noo gasëets hõm do ȳ bahapäh. Tii bã, pooj jé ȳ maa napäh do kyyh, tak'ëp hadoo do torõm-bet ky hadoo doo, ky hadoo hã ȳȳ: “B'ëep. As'ëeg wawëẽ hẽ, tii bã hỹ jawén hawät do ȳ metëeh da a hã.”

² Nayyw hẽ P'op Hagä Do Sahee ȳ tah'yyb mahũm kãn tii bã. Tii bã ta bagã tyng n'aa ȳ hapäh hỹ pong jé. Ȳ hapäh ta jó hasooh doo. ³ Tak'ëp tagabarëeh ta jó hasooh doo, pä gabarëeh do hapëeh do jaspeh häd näng do hadoo, pä ty gahiin do gabarëeh do kor-narina häd näng do hadoo na-ããj hẽ. Ta tyng w'oo hã ti akëe sarahõd, pä tak'ëp gabarëeh do emerad häd näng do gabarëeh doo da. ⁴ Ta bagã tyng n'aa w'oo hã ti atoonh 24 bagã n'aa tyng n'aa wób. 24 sa wahë n'aa ti at'oonh ta jó. Hewak sa saroor. K'ããts tæg gabarëeh do s'ëeb sa soog. ⁵ Ta hoo gad'oo bã hasooh do ta bagã tyng n'aa hanaa awyb had'yyt hẽ, tak'ëp tadarung, et'oom. Ta tyng pooj jé ti abëeh setsi ta bag hahõng doo. Setsi P'op Hagä Do Sahee hedoo do tii.* ⁶ Ta tyng pooj jé ti majat akajar paras-ko s'ëeb hadoo, tak'ëp taty ganãm pä tæg hawak do hadoo.

Ta hoo gad'oo bã, ta bagã tyng n'aa w'oo hã ji meheet pé kabaj'aa do ab'ëeh. Séd dó sa hã sa matym, sa mamets hã sa jó hã na-ããj hẽ ramatym

* **4:5** Sét ub P'op Hagä Do Sahee. Setsi tawén hapäh, numero setsi tak'ëp baad had'op tahanäng pé do hyb n'aa. Taw'ããts hẽ tæg eh do 1, tæg nad'ëed is do 4-5 ji ner'oot, ta ky n'aa ta tii bã hanäng do sii hẽ.

enäh. ⁷ Awad reãw häd näng do hadoo ta see mamets, boojyb hadoo ta see mamets, aj'yy hadoo ta see mamets, wawii kapuuh do hadoo ta see mamets. ⁸ Këg enäh kabaj'aa doo. Ji ma poo oow see pé ken'yyh sa këg. Matym enäh sa këg hã, ta jó ta matym wób, ta yt hã ta matym wób. Adëb bã, atsëm na-ãäj hë P'op Hagä Do raj'aa etsëe had'yyt hë. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Tak'ëp baad had'op, tsyt hë nesaa do mahãnh
hawät do
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahõnh
Hë Haj'ap Doo,
p'ooj ub hawät doo, da hë hawät doo, hÿ jawén
hawäd had'yyt doo”, nãk sa kyyh.

⁹ Ta tii da tabagã tyng n'aa jó hasooh do hawäd had'yyt do kabaj'aa do raj'aa etsë bã, ta hã raweh'ëeh bã, ta hã ratsebé bã, ¹⁰ 24 hedoo do sa wahë n'aa rabehty bë had'yyt hë tabagã tyng n'aa jó hasooh do pooj jé, hedëb had'yyt do raj'aa etsë hyb n'aa. Rabag'ããs do heen n'aa sa soog radatoonh tabagã tyng n'aa jó hasooh do pooj jé. Tii bã hahÿÿ da raj'aa etsë P'op Hagä Doo:

¹¹ “Õm né ti sahõnh hë pahuuj wät doo.
Makarën do hyb n'aa mapahuuj wät sahõnh hë.
Ti hyb n'aa rawén bok, ti hyb n'aa rawén ganyyh.
Ti hyb n'aa taw'ãäts hë õm ji j'aa etsë,
ji weh'ëeh Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,
P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh doo.
Taw'ãäts hë õm né hë ti
sahõnh hë bagãã had'yyt doo”, nãk sa kyyh.

5

Kerih do kapõõs do ky n'aa, B'éé T'aah ky n'aa daheeh hahỹh

¹ Tii bã, tabagã tyng n'aa jó hasooh do moo gó hub hēnh ỹ bahapäh kerih do kapõõs doo, ta jó, ta gó na-ããj hē kerih doo. Setsi kets'aa dāk do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kapõõs do poo gad'oo hēnh.*

² Tii bã, ããs seeh tak'ëp kabaj'aa doo, ta kyyh tak'ëp hadoo do me tabeaanh: “Jaa pé tak'ëp hyb n'aa jawyk péh, hahỹ ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa kets'aa dāk do hado hõm péh, kerih do kapõõs do tabapyn hõm hyb n'aa?”, nāng ta kyyh. ³ Doooh ky gadoo péh. Hỹ pong jé, badāk hahỹỹ bã, t'õp dejëp do rababong bã na-ããj hē, dooh tak'ëp baad hadoo do kaw'yyt pé hajaa do kerih do kapõõs do tapyn bã taner'oot hyb n'aa ta hã kerih doo. ⁴ Tii bã tak'ëp ỹ baoot kanaw'yyt do hyb n'aa tak'ëp baad hadoo do kapõõs do hapyn péh, kerih do ner'oot péh. ⁵ Tii bã 24 hedoo do sa wahē n'aa see ky hadoo hã ỹỹ: “Aód manäh. Mahegãã, awad Reãw hadoo doo, Judah buuj sa seeh, Dawi panaa heh'äät doo, ti né hē j'aa ketsē doo. Ti né hē hajaa kerih do kap'õõj dāk do tapyn hõm bã. Ti né hē hajaa setsi hedoo do ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hã kets'aa dāk do tado hõm bã”, nāng ta kyyh hã ỹỹ.

⁶ Tii bã, P'op Hagã Do bagã tyng n'aa mahang, ji meheet pé kabaj'aa do mahang, 24 hedoo do

* **5:1** Sét hē ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa p'ooj ub rabats'aa dāk hyb n'aa jewyk do rerih do hã, jããm hē ta danäh tabapyn hyb n'aa. Hahỹ Jowãw hapäh doo, setsi ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hã tabets'aa padëek P'op Hagã Do an'oo bã, jããm hē sahõnh hē sa bahãnh hyb n'aa jawyk do bapyn hyb n'aa.

sa wahë n'aa hoo gad'oo bä ti agëet ÿ hapäh B'éé T'aah. Wyt ta maab hë ta rog tyw n'aa paa radaj'ëep noo gó. Setsi ta s'ään, setsi na-äänj hë ta matym. Setsi hedoo do P'op Hagä Do Sahee tii,† badäk hahÿ haw'ääts hë kamejũ doo. ⁷ Tii bä B'éé T'aah ana kån ta tyng jó hasooh do wë kä, tii bä tado däk kerih do kapõõs do ta tyng jó hasooh do moo gó hub hënh hadäk doo. ⁸ Tabado däk bä, ji meheet pé kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahë n'aa na-äänj hë rabehyy b'ëeh tũ. Sét ken'yyh rapatsä kån ji metën doo, buu benyym do hood k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb na-äänj hë. Buu benyym do in-sijëen häd näng do ta gó. P'op Hagä Do karapee, tsyt hë ta wë kasëew bong do ta hã raky n'aa etsëe do heen n'aa ta ti buu benyym doo. ⁹⁻¹⁰ Tii bä kä, papuuj ky n'aa kä rejäm kån, B'éé T'aah hã rama ejäm doo. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Õm né ti radaj'ëep do paah.

A majyyw me ta sãm mets'ëe hõm P'op Hagä Do wë,
ajyy, ÿÿj sahõnh hë panaa uuh,

ajyy, ÿÿj sahõnh hë sa kyyh her'oot do uuh,

sahõnh hë häj n'aa babuj uuh,

sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ bä habong do uuh.

A karapee mabag'ääs do rabahado padëek man'oo
bä,

P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do wë ramoo bok,

ta hã rahyb n'aa jew'yyk man'oo bä.

Badäk hahÿÿ bä rabag'ääs da man'oo bä.

† **5:6** Taw'ääts hë ji ner'oot tæg eh do 1, tæg nad'ëed is do 4, ta ky n'aa ta tii bä takerih do sii hë. Sahõnh hë tahapäh doo, tahanäng pé ti setsi hedoo do ta matym. Sahõnh hë tahajaa, sahõnh hã tabag'ääs, tahanäng pé ti setsi ta s'ään.

Ti hyb n'aa, òm né ti tak'èp hyb n'aa jawyg däk doo, kapõõs do hã kerih do magado däk hyb n'aa, ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa ta hã ketsaa do mabado hõm hyb n'aa", nãk sa kyyh.

¹¹ Tii bã ÿ hegãã wät, ÿ maa napëe däk tak'èp hajõk do ããs sa kyyh. Tak'èp né hẽ rakanekan ããs. Dooch ji haja bã ji etsén bã. P'op Hagã Do bag'ããs do tyng, kabaj'aa doo, 24 hedoo do sa wahẽ n'aa na-ããj hẽ ranu hawõõt. ¹² Tak'èp hadoo do sa kyy me ramejãm. Hahÿÿ da rejãm doo:

“B'éé T'aah radaj'ëep do paah,
taw'ããts hẽ jããm ub tii, sét hẽ, sahõnh hẽ bagãã
had'yyt doo.

Taw'ããts hẽ ti né hẽ sahõnh hẽ danäh!
Taw'ããts hẽ tak'èp tahaj'ap do ta h'yyb gó tabawät!
Taw'ããts hẽ tak'èp tabahejooonh!
Taw'ããts hẽ ji weh'ëeh, ji hyb n'aa jaw'yyk!
Taw'ããts hẽ ta ti ji j'aa etsë!”, nãk sa kyyh.

¹³ Tii bã ÿ maa napäh sahõnh hẽ kapahuuj wät doo, hÿ pong jé habong doo, badäk hahÿÿ bã habong doo, t'õp dejëp do rababong bã, t'õp tamii yt hã habong do na-ããj hẽ rejãm doo:

“Tabagã tyng n'aa jó hasooh do hã, B'éé T'aah hã
na-ããj hẽ,
ër j'aa etsë, ër weh'ëeh, ër hyb n'aa jawyyg had'yyt
hẽ!
Ti né hẽ tak'èp rabahejooj had'yyt hẽ”, nãk sa kyyh.

¹⁴ Tii bã ji meheet pé kabaj'aa do raky gadoo:
“ÿÿ. Tii d' né hẽ. Taw'ããts hẽ”, nãk sa kyyh. Tii

bä 24 wahë n'aa hedoo do rabehyy b'ëeh tũũ P'op Hagä Doo, B'éé T'aah hadoo do rahyb n'aa jew'yyc hyb n'aa.

6

Kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyc do heen n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹ ÿ hapäh jããm hë pooj jé kets'aa däk do ky n'aa jaw'yyc do heen n'aa B'éé T'aah bado hõm doo. Tii bä ÿ maa napäh ji meheet pé kabaj'aa do see kyyh. Tak'ëp ta kyyh, darung do ky hadoo. “B'ëëp ana!”, nãng. ² ÿ hegãã kãn, tii bä kawaaro hawak do ti ahãng pój ÿÿ jé, tanaëënh doo. Karaba ta jó hasooh do atõn ta moo gó. Ta jó hasooh do hã takan'oo däk ta soog.* Ti tabahõm kãn sahõnh hë ta majĩ taj'aa et'ëek hyb n'aa, sa häj n'aa hã tamejũũ hyb n'aa kä.

³ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bä kä, ÿ maa napëë däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ëëp ana!”, nãng. ⁴ Tii bä anä kãn kawaaro seeh. Hahiin tii. Ta jó hasooh do hã takan'oo däk ta hejój, badäk hahÿÿ hã habong do rakamaj'ĩ hyb n'aa, sa da hadoo do radej'ëep hyb n'aa. Sën-jeer tæg gaeh do kan'oo däk kawaaro jó hasooh do hã.

⁵ Ketsaa do see hã kä B'éé T'aah bado hõm bä kä, ÿ maa napëë däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ëëp ana!”, nãng. ÿ hegãã kãn, tii bä kawaaro hasus do ÿ hapëë dæg kãn. Ji nu metyy do nahëe ta jó hasooh do moo gó. ⁶ Tii bä kä, ji meheet pé kabaj'aa do sa mahang ky ganyyh ji kyyh häd hadoo do hahÿÿ da her'oot doo: “Sét adëb bä ramoo bok do sãm, jããm

* **6:2** Hyb n'aa jawyk do heen n'aa, j'aa ketsë do heen n'aa na-ããj hë ta ti soog.

hē da sét its kiw tiriig s'ëëb ta sām. Sét adëb bā ramoo bok do sām, jããm hē da tamawoob its kiw sewada häd näng do s'ëëb ta sām.† Ti hadoo né hē, marejã manã joom oriib, joom uwa.” Näng ta ti kyyh.

⁷ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bā kä, ÿ maa napëë däk kabaj'aa do see kyyh. “B'ëëp ana!”, näng. ⁸ ÿ hegãã kãn, tii bā kawaaro saw'aak do ÿ hapëë kãn. Ta jó hasooh do häd Dajëb. Ta jawén tabawät panang Ades häd näng doo, dejëp do rababong doo bā. Sa hã takan'oo däk rabahej'oonh hyb n'aa, sét hē sa see dajëb had'yyt hē ran'oo bā ji meheet pé ken'yyh badäk hahÿÿ bā habong do uuh. Kaneb'ooh doo me, sah mahÿÿj, nahëë mahÿÿj, har'ëëng ji hawëh doo me radej'ëëp da.

⁹ Kets'aa däk do see B'éé T'aah bado hõm bā kä, rama ejuu do tyng hÿ pong jé hahäng do yt hã ÿ hapäh P'op Hagã Do kyyh ramaher'oot do hyb n'aa, Jesus Kристо ma met'ëëg wät do ranerét do hyb n'aa sa majiï radej'ëëb bong do sa h'yyb tym.

¹⁰ Hahÿÿ da raky hadoo tak'ëp hadoo doo me sa kyyh: “Ãã kariw n'aa sahõnh hē mabag'ããs doo, baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahãnh hawät doo, P'op Hagã Do heh'äät doo, ny noo gó da maky n'aa etyy häj n'aa haw'ãäts hē habong do sa hã? Ny noo gó da ta sãm mababaanh, ãã radej'ëëp do hyb n'aa? H'ëëd pénh g'ee da?”, nãk sa kyyh. ¹¹ Tii bā kä ran'oo däk sa hã saroor hawak doo, rapadedëëk hyb n'aa. Tii bā takaher'ood däk sa hã, kanahën

† **6:6** Tak'ëp da badäk hahÿÿ bā habong do rabas'aah da, tahanäng pé tii. Tak'ëp ta bahãnh taky n'aa gebah ji waa ti noo gó, rejoom do karejã däk do hyb n'aa.

d'os hē ragada nä hyb n'aa, sahõnh hē sa hataa, sa wakãan hedoo do sa majiĩ radej'ëep do pan'aa radejēp bā kā sa hã rabad'oo do paa hadoo.

¹² Ỹ hapäh kets'aa dāk do see B'éé T'aah bado hõm bā kā. Tak'ēp k'ãäts katajus wät. Tak'ēp papỹỹj ty gamaug dāk, pãän hasus do hadoo. Kamarab ty hahiin dāk, majyyw ty gahiin doo da. ¹³ Sagõõh rakajak tũũ badāk hahỹỹ bā, wiigo häd näng do ag hapēeh do tũũ kejak doo da bah'ood an'oo bā. ¹⁴ Wē badoo wäd kãn, ma kahé bäh ji apõõs doo da. Sahõnh hē waëë, sahõnh hē tsyt dēeg na-ãaj hē rakahỹỹd kãn P'op Hagä Do an'oo bā. ¹⁵ Tii bā sahõnh hē badāk hahỹỹ bā habong do häj n'aa sa wahē n'aa, hyb n'aa jewyk do sii hē, warahén sa wahē n'aa sii hē, ma näng do sii hē, ta wób mejũũ do sii hē, sahõnh hē sa karom, sahõnh hē kariw n'aa temah do sii hē rakejēn hõm pä gabeho doo gó sa wób, waëë bā, pä yb mahang sa wób. ¹⁶ Hahỹỹ da rabetsēë waëë hã, pä yb hã na-ãaj hē: “Bē kajäg ãã jó! ãã bē ejēn tabagã tyng n'aa jó hasooh do mahãnh! ãã bē jejēn B'éé T'aah ãã wē takawajãän do mahãnh. ¹⁷ Takaja dāk do hyb n'aa ta sãm baj tak'ēp äm n'aa näng doo, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh ranoo doo. Dooch hajaa pé ked'ëep péh”, näk da sa kyyh.

7

144 miw kasëew bok do sa ky n'aa hahỹỹh

¹ Ta ti jawén ỹ hapēë dāk ji meheet pé ãäs. Papỹỹj hana hēnh ta see bagëët, papỹỹj hahyng hēnh ta seeh, ta karawaa me ta seeh, ta karawaa see me ta see bagëët. Ji meheet pé tabahēm do rameso

padëek, hëej hã, akajar hã, b'aa hã rabanahëm hyb n'aa. ² Tii bã ÿ hapëë däk ããs seeh, papÿÿj hana hënh naa hasëek doo. Moo heen n'aa ta hã kerih do ji metsaa doo* P'op Hagã Do hedëb had'yyt do ma tatón ta moo gó. Tii bã ji meheet pé ããs hedoo doo, sa hã takan'oo däk do hëej hã akajar na-ãäj hë rarejäã hyb n'aa, tamaher'oot tak'ëp hadoo doo me ta kyyh. Hahÿÿ da ta kyyh sa hã: ³ “Bë rejã manã nã hëej, akajar, joom. Pooj jé dó ãã ets'aa däk da ta heen n'aa P'op Hagã Do ër h'yy kaha'eeh do karom sa maboor hã”, näng ta kyyh. ⁴ Tii b' ÿ maa napëë däk nyy hë tii, ta heen n'aa sa maboor hã kets'aa däk doo. 144 miw mäh, sahõnh hë 12 hedoo do Isaraéw† taah sa panaa mahang.

⁵ Judah panaa mahang 12 miw,

Rubën panaa mahang 12 miw,

Gad panaa mahang 12 miw,

⁶ Aseer panaa mahang 12 miw,

Napatawi panaa mahang 12 miw,

Manaséh panaa mahang 12 miw,

⁷ Simijãw panaa mahang 12 miw,

Rewi panaa mahang 12 miw,

Isakah panaa mahang 12 miw,

⁸ Seburün panaa mahang 12 miw,

Joséh panaa mahang 12 miw,

Bën-Jamih panaa mahang 12 miw na-ãäj hë.

Tak'ëp hajõk do Jowãw hapäh do ky n'aa hahÿÿh

⁹ Ta ti jawén ÿ hegãã wät, tii bã tak'ëp hajõk do ÿ hapäh. Dooh ji haja bã ji etsén bã tak'ëp rabahajõk

* **7:2** P'ooj ub sa moo heen n'aa hã takerii däk sa häd heen n'aa. Ta me rabats'aa däk sa h'ëed hedoo doo. Ta me na-ãäj hë rabats'aa däk kerih do hã taky n'aa jawyg däk hyb n'aa. † **7:4** Jakóh né ti Isaraéw .

do hyb n'aa. Sahõnh hẽ häj n'aa buuj uuh, sahõnh hẽ panaa uuh, sahõnh hẽ né hẽ badäk hahỹỹ hã habong do uuh, sahõnh hẽ sa kyyh her'oot do uuh tii. P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng n'aa pooj jé, B'éé T'aah pooj jé rabab'ëéh. Hawak sa saroor. Sa moo gó rapatsëé madyyk g'aad hadoo, ratsebé do heen n'aa. ¹⁰ Tak'ëp rageëenh hahỹỹ da:

“P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do tabagã tyng n'aa jó hasooh doo, B'éé T'aah na-ãäj hẽ ti ër hed'ëöp doo!”, nãk sa kyyh.

¹¹ Sahõnh hẽ ãäs rabab'ëéh P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng n'aa w'oo hã, 24 hedoo do wahë n'aa w'oo hã, ji meheet pé kabaj'aa do w'oo hã. Tii bã rabehyy b'ëéh tũũ, tũũ ramaboor ehyy bëéh, tii bã P'op Hagä Do hã raj'aa etsëé kãn. ¹² Hahỹỹ da sa kyyh:

“Ỹỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ!
 Õm, P'op Hagä Doo, ãã h'yy kaha'eeh doo,
 õm ãã j'aa etsëé had'yyt hẽ,
 õm ãã hyb n'aa jewyyg had'yyt hẽ.
 Tak'ëp mahajaa do a h'yyb gó tabawäd had'yyt hẽ.
 A wë ãã tsebee had'yyt hẽ sahõnh hẽ ãã hã ma-
 banoo do hyb n'aa.

Õm ãã wehëé had'yyt hẽ.
 Sahõnh hẽ bagãã had'yyt do õm.
 Tak'ëp mabahejooj had'yyt hẽ!

Ỹỹ. Tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ!”, nãk sa kyyh.

¹³ Tii bä 24 hedoo do wahë n'aa see ÿ teanh: “Jaa ti saroor hewak doo gó hab'ëeh doo? N'yy hënh rahana?”, näng.

¹⁴ Ti ÿ ky gadoo: “Dooch ÿ hapëë bä. Õm ti hapäh, hyb n'aa jawyk doo”, näng ÿ ta hä.

Ti hä ÿ taky hadoo: “Ti ti nanäng tak'ëp raba-hoop noo gó hahob bong do paah. Sa saroor rahetsyyd bong, hewak sa saroor ran'oo bä B'éé T'aah majyyw hyb n'aa”,[‡] näng. ¹⁵ “Ti hyb n'aa”, näng, “P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa pooj jé rabab'ëeh. Ta hä ji hyb n'aa jaw'yyk do tób n'aa yt hä ta hä rahyb n'aa jew'yyk, ta wë ramoo bok adëb bä, atsëm na-ääj hë. P'op Hagä Doo, tabag'ääs do tyng n'aa jó hasooh do tabawät da sa mahang, sa hä tamo n'aa jesuu da. ¹⁶ Dooch rasa boo bä, dooch rahoo kaaj boo bä. Dooch papÿÿj bag tak'ëp baju do rahob boo bä, dooch na-ääj hë tak'ëp batäng do rahob boo bä. ¹⁷ Tii d' tawén hadoo, B'éé T'aah, P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa hoo gad'oo bä hageët do hag'ääs da sa hä, b'éé hagä n'aa ta masääh baad tabahag'ääs doo da. Tamahüüm da ta tii, naëng ji hedëb had'yyt hë hanoo doo hënh. P'op Hagä Do awug hõm da sa ty nabëeh, ta tii bä dooch ji aód wäd bä do hyb n'aa”, näng 24 hedoo do wahë n'aa see kyyh.

8

Setsi däg do hadoo do kets'aa däk do ky n'aa hahÿÿh

[‡] **7:14** Jesus sa hyb n'aa dajëp do hyb n'aa kawug hõm sahõnh hë nesaa do sa h'yyb gó hanäng do paah. Tii d' né hë tahanäng pé tii.

¹ Setsi däg kets'aa däk do ta ky n'aa jaw'yyk do heen n'aa B'éé bado hõm bä kä, badatih däk hÿ pong jé 30 minut tahyb n'aa péh.

² Tii bä setsi hedoo do ääs P'op Hagä Do matym gó hab'ëeh do ÿ hapëë kån. Tii bä takan'oo däk sa hã setsi gamehÿÿh do nahëeh, torõm-bet häd näng doo.

³ Tii bä kä, ääs see ana kån, rama ejuu do tyng pa tabag'ëed däk. Buu benyym do ji ejuu do nahëe k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb ta moo gó tatón. Tii bä hajõng buu benyym do in-sijëen häd näng do takan'oo däk ta hã, buu benyym do rama ejuu do tyng k'ääts tæg gabarëeh do s'ëeb jó tama ejuu hyb n'aa, P'op Hagä Do karapee ta hã ky n'aa ets'ëe do daheeh P'op Hagä do hã takan'oo däk hyb n'aa. ⁴ Tii bä ääs moo gó naa in-sijëen tsyg as'ëeg kån P'op Hagä Do wë. Atsyg as'ëeg kån ta wë, ta karapee ky n'aa ets'ëe do sa kyyh sii hë. ⁵ Tii bä ääs bado däk buu benyym do nahëeh, rama ejuu do sëh me tah'aa däk, tii bä kä sahõnh hë hëej haw'ääts hë wë tadawäts hyy kån. Tii bä tetoow kån, daruu däk, awyb kån, k'ääts katajus kån.

Setsi gamehÿÿh do nahëe torõm-bet häd näng do ky n'aa hahÿÿh

⁶ Tii bä kä, setsi hedoo do ääs gameh'ÿÿh do nahëe pats'ëe do ramatakä däk ragamehÿÿh hyb n'aa.

⁷ Tii bä pooj jé hadoo do ääs gamehã kån ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bä kä, naeng tak'ëp dagäp do pä hado däk doo, tëeg hõõ majyyw mahang kamekuuj däk do na-ääj hë kepyyj hyy kån hëej hënh. Tamawoob hë hadoo do see aooj jëe kån hëej bód. Tamawoob hë hadoo do häj n'aa bä hanäng

do uuh aooj jëë kån b'aah. Sahõnh hẽ jawii aooj jëë kån.

⁸ Tii bã ããs see gamehã kån ta gamehỹỹh do nahëeh. Tii bã kã, waëe hadoo tak'ëp p'op nu däk do kadaw'uuh do kadawäts tu akajar me. Akajar bód majyyw hado däk. ⁹ Tamawoob hẽ ta me habong do uuh dejëp. Tamawoob hẽ akajar me habong do marakate uuh karejã bong.

¹⁰ Tii bã ããs see gamehã kån ta gamehỹỹh do nahëeh. Tii bã sagõõh tak'ëp haeh doo, ta bag tak'ëp hõõ eh do hadoo, p'op naa tabadëe hyng. Tamii wób me, naëng k'ãäts gó hana do wób me tabadëe kån. ¹¹ “Datsång Doo”, sagõõh häd. Naëng uuh datsëe kån ta ti haj'aa. Hajök badäk hahỹỹ hã habong do radejëp ta ti naëng datsång do an'oo bã.

¹² Tii bã, ããs see gamehã kån ta gamehỹỹh do nahëeh. Tii bã sét hẽ papỹỹj bãh, sét hẽ kamarab bãh karejã kån. Pawóp hẽ papỹỹj bãh, pawóp hẽ kamarab bãh mad'aak doo, dooh takarejã bã. Tamawoob nuu me ji etyn bã sagõõh, tamawoob hẽ hadoo do see karejã wät. Rababong do paa badagyb däk. Sét adëb bã bód, sét hẽ atsëm bód dooh bag näng péh. ¹³ Tii bã, ỹ baheg'ããs bã, ỹ maa napäh wawii p'op wë hã kapuuh do kyyh. Hahỹỹ da ta kyyh: “Tak'ëp baad nado da, tak'ëp baad nado da badäk hahỹỹ bã habong do sa hã, tamawoob hẽ ããs mad'aak do ragamehỹỹh do nahëe ragamehã bã kã. Tak'ëp baad nado né da sa hã ta ti an'oo bã!”, näng wawii kyyh.

9

¹ Tii bã ji moo séd me hadoo do ããs kã gamehã kån ta gamehỹỹh do nahëeh. Tii bã kã, ỹ hapäh

sagõõh tũũ, hëej hã hadäng doo.* Ta hã takan'oo däk tak'ëp t'õp gadarong do tabanesaa hënh noo tæg. ² T'õp gadarong do banesaa do tanoo gas'ëes bã, ganyyh tæg tsyg tak'ëp hadoo doo, p'op hasëek doo, tæg hõõ tsyg näng do hadoo. Papÿÿj, wë na-ããj hë ta tsyg ty gatsëe däk. ³ Ta tsyg mahang ragenyyh sabakar. Jé pad'yyt hë, hëej haw'ãäts hë sabakar baboo kãn. Sa hã takan'oo däk sëej betuuk doo da rabetuuk hyb n'aa. ⁴ Kamejõ däk sa hã jawii, b'aah, joom na-ããj hë ranarejãã hyb n'aa. Kamejõ däk sa hã jããm hë hëej haw'ãäts hë habong do P'op Hagä Do ma heen n'aa sa maboore nanäng do rabetuuk hyb n'aa. ⁵ Dooch takan'oo bã sa hã ta ti radej'ëep hyb n'aa, jããm hë takan'oo däk ji moo séd me kamarab noo gó rarahejãã hyb n'aa hëej haw'ãäts hë habong doo. Datés do rahoop, sëej ji tetuuk do ji ahoop doo da. ⁶ Ta ti bawät noo gó hëej haw'ãäts hë habong do ratyw n'aa esoos da radejëp hyb n'aa paawä, tak'ëp rabahoop do hyb n'aa. Ti hadoo né hë, dooh da rawyyd bã. Rakarën da radejëb paawä, ti hadoo né hë, dooh rahaja bã radejëb bã.

⁷ Rakaneb'ooch noo gó ji enyyw hõm do kawaaro kaneb'ooch do pan'aa hadoo sabakar. Soog hadoo k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb sa nuu gó hatoonh doo. Ajyy ÿÿj häd hadoo sa mamets. ⁸ ÿÿj sëen hadoo sa sëen. Awad reãw häd näng do hadoo sa tæg. ⁹ Sa h'yyb gatsapoog n'aa, h'yy kasep'ook sapaar s'ëeb hadoo. Tak'ëp maa nesaa do sa kæg kyyh, hajõng do kawaaro, kawaaro ratakyyk do na-ããj hë kaneb'ooch doo hënh waj'aah do ky hadoo.

* **9:1** Æäs see tahyb n'aa pé ti sagõõh .

10 Dõm enäh. Sëej hadoo sa w'ooh. Sa w'oo hã hana doo me ta mahỹỹj me hëej haw'ããts hë habong do rabahoop ran'oo bã ji moo séd me kamarab noo gó. 11 ããs nesaa do t'õp gadarong doo gó tabanesaa hënh naa hanyyh doo, sa wahë n'aa. Eberew kyy me ta häd Abadõn. Gereg kyy me ta häd Aporijõn.†

12 Pooj jé tak'ëp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh do tabëej hõm kãn. Pawóp hë rahoop do pan'aa ti abong nä.‡

13 Ji ma poo oow see pé hadoo do ããs gamehã kãn tii bã ta gamehỹỹh do nahëeh. Tii bã, P'op Hagã Do pa hahäng do in-sijëen rama ejuu do tyng k'ããts tég gabarëeh do s'ëeb, ta sasu me habëeh do poo gesõm doo bã naa ÿ maa napäh ky ganyyh doo. 14 Hahỹỹ da ta ti kyyh ji ma poo oow see pé hadoo do ããs hã: “Masood hõm ji meheet pé hedoo do ããs tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo bã kamaw'yyd däk doo”, näng poo gesõm doo bã naa ganyyh do kyyh. 15 Tii bã tasood hõm ji meheet pé hadoo do ããs, tamawoob hë hadoo do uuh badäk hahỹỹ hã habong do radej'ëep hyb n'aa. Ta ti noo gó bë no n'aa däg né hë, ta ti radej'ëep hyb n'aa ji meheet pé hedoo do ããs P'op Hagã Do enyyw däk. 16 ÿ maa napäh nyy hë sa warahén kawaaro jó hah'ũũm doo: 200 milhões.

17 Hahỹỹ da säh ÿ hadoo doo gó ÿ hapäh kawaaro, ta jó hah'ũũm doo: Ty gahiin, tëeg hõõ ty hahiin do hadoo, jabaruut, saw'aak do na-ããj hë sa h'yy gatsapoog n'aa. Kawaaro sa nuuh, awad reãw nuu häd hadoo. Sa noo gó naa ganyyh tëeg

† 9:11 “Rejãã doo,” tahanäng pé ta häd. ‡ 9:12 Tamawoob hë hadoo do rahoop do pan'aa see 8.13 hã wawii her'oot do paa né tii.

hõõ, tēeg tsyg, saw'aak do na-ããj hē. ¹⁸ Tamawoob hē hadoo do uuh badäk hahỹỹ hã habong do dejep, tēeg hõõ, tēeg tsyg, saw'aak do mahỹỹj. ¹⁹ Sa hejój banä kãn sa noo gó naa, sa dõm hã naa. Aw'yy hadoo sa dõm. Sa dõm poo gad'oo hã nu enäh. Tii me rarejãã badäk hahỹỹ hã habong doo.

²⁰ Hēej haw'ããts hē habong do wób, nadejep doo, sahõnh hē ta ti rabahapēē né paawä, dooh rat'yyd kamehĩn bã baad nadoo do ramoo bok do hã. Dooh reréd bã karap'aar h'yyb nesaa do rahyb n'aa jew'yyk doo. Dooh reréd bã sa kabarii rahyb n'aa jew'yyk doo. K'ããts tēg gabarēeh do s'ēeb, k'ããts tēg hawak do s'ēeb, k'ããts tēg hahiin do s'ēeb, pä s'ēeb, b'aa s'ēeb ta ti sa kabariih. Dooh rahapēē bã, dooh ramaa napēē bã, dooh raboo bã. ²¹ Dooh badäk hahỹỹ bã habong do rat'yyd kamehĩn bã ta wób radej'ēep do hã, ramehēm do hã, sa yĩm nadoo do sii, sa patug nadoo do sii rabeỹỹh do hã, ta wób sa ma rets'ēek do hã.

10

Kerih do kapõõs do ky n'aa hahỹỹh

¹ Tii bã ããs tak'ep kabaj'aa do see yĩ bahapäh hỹ pong jé naa hahyng doo.* Wē puh mahang tabahyng. Sarahõd ta nu pong jé tabakēē. Papỹỹj gabarēeh do hadoo ta mamets. Tēeg hõõ hadoo ta tsyym. ² Kerih do kapõõs do paa kapyn hõm do ta moo gó. Ta tsyym hub akajar jó tabahäng. Hēej hã ta tsyym s'yỹ bahäng. ³ Tak'ep ta kyyh, awad reãw häd näng do hahih wät do hadoo, ãm n'aa näng doo. Taky ganyyh bã, setsi hedoo do

* **10:1** Badäk hahỹỹ bã naa Jowãw bahapäh tii.

darung do raky gadoo. ⁴ Ỹ berih bā paawā setsi hedoo do darung do sa kyyh, ỹ maa napāh kyyh hā ỹỹ, hỹ pong jé naa hahỹỹ da ky hadoo doo: “Merii manā setsi hedoo do darung do raher'oot doo. Maher'ood manā da”, nāng hỹ pong jé naa ky ganyyh do kyyh hā ỹỹ.

⁵ Tii bā, āās akajar jó, hēej hā na-āāj hē hageēt do ỹ hapēē wāt doo, p'op ta moo hub tagadahēē kån wē hā. ⁶ Tii bā kã, hedēb had'yyt do häd gó, ky kaneh'ỹýt doo me taky dāng. Wē, papỹyj, kamarab, sagōōh, badāk hahỹyh, sahōnh hē ta hā hanāng do sii hē, akajar ta me habong do sii hē pahuuj wāt do häd gó né hē taky dāng. Hahỹỹ da ta kyyh: “Dooh da P'op Hagā Do gadaa wād bā. ⁷ Ta gamehỹyh do nahēē setsi hadoo do āās kã gamehā bā kã, kaja dāg kån da P'op Hagā Do h'yyb dāng do ji nahapāh nā doo. Ta ky n'aa rod sa hā tametēeh do paa hadoo doo da né da”, nāng āās kyyh.

⁸ Tii bā kã, hỹ pong jé naa ky ganyyh do kyyh, pooj jé ỹ maa napāh doo, p'aa hēnh taky hadoo hā ỹỹ. “Magado kerih do kapyn dāk doo, āās akajar jó, hēej hā tsyym hāng do moo gó naa”, nāng ta kyyh hā ỹỹ. ⁹ Tii bā ta wē ỹ bahōm, ỹ betsēē kerih do tabanoo hyb n'aa hā ỹỹ. Ti taky hadoo hā ỹỹ: “Mado dāg. Makarēeb jēeh. Egēeh da a noo gó, mabaa bēeh hadoo. A wog gó da matsing”, nāng ta kyyh. ¹⁰ Tii bā kerih do ỹ bado dāk ta moo gó naa, ỹ awa jēng. Egēeh né hē noh ỹỹ gó, mabaa bēeh hadoo. Ỹkarēeb jēng jawén paa bā, matsii kån wok ỹỹ gó. ¹¹ Tii bā rē tanyy ky hadoo hā ỹ hahỹỹ da: “Kamejō dāk a hā, p'aa hēnh mamaher'oot hyb n'aa ta jawén hana do ky n'aa P'op Hagā Do metēeh

do hajõk do hëej haw'ãäts hë habong do sa ky n'aa hã, hajõng hãj n'aa babuuj sa ky n'aa hã, hajõk hedoo do badäk hahÿÿ bä sa kyyh her'oot do sa ky n'aa hã”, nãng hã ÿ her'oot doo.

11

Pawóp hadoo do P'op Hagä Do ky n'aa rod sa ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã takan'oo däk hã ÿÿ ji metyy n'aa nahëe ji tatu hadoo doo. Ti rë tanyy ky hadoo hã ÿÿ: “Ahõm, mety P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa ta madawëet doo, ta gagod, h'ëed pénh tanu däk. Mamety na-ãäj hë P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng. Metsén ta tii bã P'op Hagä Do hyb n'aa jew'yyk doo, nyy hë. ² Mety manä P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa wahoo. Ta ti takan'oo däk P'op Hagä Do karapee nadoo do sa hã. ⁴² ta kamarab n'aa rababep panang Jerusarënh. Ti hyb n'aa mety manäh.* ³ ÿ mejüü da pawóp hadoo do këh ÿ n'aa herot doo. Këh ÿ n'aa ramaher'oot da ta wób sa hã ta ti 1,260 ta ä noo gó.† Saroor hebaan do hejooh do ji h'yy katón do heen n'aa rapadedëek da”, nãng ta kyyh. ⁴ Pawóp hadoo do ta ky n'aa rod, pawóp hadoo do joom oriib, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh hë bag'ãäs do pooj jé habëeh do tii.‡ Pawóp hadoo do ta bag tyng, Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, sahõnh

* **11:2** Rawén bep da, raty n'aa ges'yyk do hyb n'aa P'op Hagä Do tób n'aa wahoo. Rakarën rarejäã tii. Dooch rahyb n'aa jewyyg bã da, tahanãng pé tii. † **11:3** 1,260 ta äh hedoo doo, 42 kamarab né tii, tög nad'ëed is do 2 hã takerii däk doo. ‡ **11:4** P'op Hagä Do ky n'aa rod Sakarija häd nãng do hapäh do paa ti ta tii.

hē bag'ääs do pooj jé habëëh do ti na-ääj hē. § ⁵ Sa majiĩ rakarēn bā rarahejā bā paawā sa hā, tēeg hōō ganyyh sa noo gó naa sa majiĩ ragawats'iik hyb n'aa. Tii da radej'ëep sahōnh hē sa hā rarejāā karēn do paawā. ⁶ P'op Hagä Do an'oo däk sa hā 42 kamarab noo gó naëng nadots wäd ran'oo bā, P'op Hagä Do ky n'aa rahe'ood nuuj jé. P'op Hagä Do an'oo däk majyyw hado däk ran'oo bā naëng. Tan'oo däk na-ääj hē sahōnh hē hedoo pé baad nadoo doo me badäk hahÿ rarejāā. Rakarēn do pénh tii d' rabad'oo P'op Hagä Do anoo sa hā.

⁷ Rabahajaa bā kã P'op Hagä Do ky n'aa ramahe'oot doo, 42 kamarab bahëej jëng bā kã, tabanas'aa, tak'ëp t'öp gadarong doo gó naa, tabanesaa hēnh naa hanyyh do kamajiĩ da sa wë, taj'aa et'ëek da sa hā, tadej'ëep da. ⁸ Panang ky n'aa etsëeh do tyw n'aa bā abë hōm da sa kamag n'aa. Panang Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do repëem däk do paa ti panang ky n'aa etsëeh doo. Sodoma, Esit na-ääj hē ramaneëēnh ta ti panang häd wób.**

⁹ Sahōnh hē né hē badäk hahÿ bā habong doo, ajyy, ÿÿj, sahōnh hē panaa uuh, sahōnh hē sa kyyh her'oot do sa uuh, sahōnh hē hāj n'aa babuj uuh na-ääj hē, tamawoob hē ta āh, sét hē ta bód ta jó noo gó raheg'ääs da sa kamag n'aa paah. Dooh da ran'oo bā sa kamag n'aa radakä jëe bā. ¹⁰ Sahōnh hē badäk hahÿ hā habong do ratsebé da pawóp hadoo do dejëp do paa sa hyb n'aa. Tak'ëp ratsebé do hyb n'aa kã, sa matym n'aa ramejũũ da sa da hadoo do wë. Tii d' rawén d'oo tak'ëp rabahoop

§ **11:4** Joom oriib, ta bag tyng pawóp hadoo doo, ta ky n'aa rod sa metëe n'aa tii. ** **11:8** Jerusarēnh panang hā rapes'ääp tii.

do hyb n'aa paa pawóp hadoo do ta ky n'aa rod sa moo gó.

¹¹ Ti hado né paawä, tamawoob hē ta äh, sét ta bód ta jó jawén paa bä, ta pahuunh do ji edëb hanoo do P'op Hagä Do hä hana do edëeb bong sa kamag n'aa paah. Edëb bë kän. Tak'ëp rabeÿÿm bong sahõnh hē ta ti hapäh doo. ¹² Tii bä pawóp hadoo do ramaa napëe wät kyyh tak'ëp hadoo do hÿ pong jé naa. “Bë as'ëäg wawëe hē”, näng ta ti kyyh sa hä. Tii bä wë puh mahang rabas'ëäg kän hÿ pong jé sa maji matym gó.

¹³ Ti noo gó né hē tak'ëp k'ääts katajus wät. Tób panang bä hatoonh do ji moo sahõnh hē ken'yyh sét hē kag'ëed bëeh. 7 miw panang buuj dejëp k'ääts katajuus do haj'aa. Ta wób kä, kedëeb bong do raj'aa etsëe wäd kän tii bä P'op Hagä Do hÿ pong jé hawät doo.

¹⁴ Tabëej hõm kän pawóp däg kä tak'ëp nesaa do s'ëeh hadoo doo gó ÿ hapäh doo. Tamawoob hē hadoo doo kä ti awät nä.

Setsi däg do gamehÿÿh do nahëe ky n'aa hahÿÿh

¹⁵ Tii bä setsi hedoo do ääs kä gamehä kän ta gamehÿÿh do nahëeh. Tii bä hajõng kyyh tak'ëp ky hedoo do ky ganä kän hÿ pong jé. Hahÿÿ da sa kyyh:

“Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do er h'yy kaha'eeh doo, Kristo tah'yyb däng do na-ääj hē tii kä hÿÿ kä sahõnh hē badäk hahÿ bag'ääs doo. Tabagää had'yyt da”, näk sa kyyh.

¹⁶ Tii bä 24 hedoo do wahë n'aa, sa bagä tyng n'aa jó hat'oonh do rabehyy b'ëeh P'op Hagä Do matym

gó. Tũũ sa maboore me rabehyy bēeh, P'op Hagä Do raj'aa etsēē kän. ¹⁷ Hahỹỹ da sa kyyh:

“A wē āā tseb'ee, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo.

Õm né ti da hē hawät doo, p'ooj ub hawät doo, hỹ jawén hawäd had'yyt doo.

A wē āā wén tseb'ee, tak'ēp hadoo do a hejój mametä däk do hyb n'aa,

sahōnh hē mabagāā däg kän do hyb n'aa.

¹⁸ Tak'ēp sahōnh hē häj n'aa babuuj rakawajāän paa a wē.

Kaja däg kän hỹỹ kã makawajāän doo gó ta sãm mabaanh doo.

Kaja däk dejēp do paa nesaa doo hēnh maky n'aa etyy doo.

Kaja däk na-āāj hē ta sãm baad hadoo do manoo do a ky n'aa rod sa hã,

tsyt hē a wē kasēew bong doo, õm weh'ēeh do sa wē na-āāj hē.

Tii d' mabad'oo ky n'aa nets'äs do sa hã, ky n'aa etsēeh do sa wē na-āāj hē.

Õm rejāā da badäk hahỹ rejāā doo”, nãk sa kyyh.

¹⁹ Tii bã noo kasēets däg kän P'op Hagä Do rahyb n'aa jew'yyk do tób n'aa hỹ pong jé hasooh doo. Ta hood P'op Hagä Do ky n'aa enooh do rahyb n'aa esee do hood n'aa ji hapēē kän tii bã ta gó hahäng doo. Tak'ēp tabawyp tii bã, tak'ēp tadarung, et'oom, naeng tak'ēp dagäp do pä hado däk do kajäg kän.

12

ÿ̃nh, tabanas'aa daheeh Jowãw hapäh do kyn'aa hahÿ̃h

¹ Tii bã kä, tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa ganyyh wë hä. ÿ̃nh ganyyh. Papÿ̃yj gabarëeh doo da ta saroor tagana doo. Kamarab jó tabagëet. 12 sagõoh ta nuu gó hasooh do hä.* ² Etaah ÿ̃nh hadoo doo. Tak'ëp tabawaam ajãn mahÿ̃yj ganyyh do hyb n'aa.

³ Tii bã tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa see ganyyh wë hä. Tabanas'aa hahiin do tak'ëp haeh do ganyyh. Setsi ta nuuh. Setsi ta soog. Ji moo sahõnh hë ta s'ään, dõm näng.† ⁴ Tamawoob hë hadoo do uuh sagõoh tadewäts hyng tũũ hëej hä ta dõm me. ÿ̃nh hedoo do ajãn benäng do pan'aa pooj jé tabanas'aa bag'ëed däk, ajãn benyy däk bã kä nayyw hë tabawëh hyb n'aa paawä. ⁵ Tii bã ta t'aah aj'yy enyy däg kãn. Dooch tabanas'aa haja bã ÿ̃nh hadoo do t'aah tawëe jëe bã, nayyw hë P'op Hagä Do masäg kãn do hyb n'aa ta wë, tabagã tyng n'aa wë kä. Sahõnh hë häj n'aa buuj ÿ̃nh hadoo do t'aah bag'ãäs da. Tagawats'iik da ta hä ky nadah'eeh doo.‡ ⁶ Tii bã ÿ̃nh hadoo do kejën hõm tabanawäng hënh, ta pooj jé P'op Hagä Do benyyw

* **12:1** Isaraéw buuj P'op Hagä Do karën do moo bok do heen n'aa tahyb n'aa pé ta ti ÿ̃nh. † **12:3** Nesaa Do Yb né hë ti tabanas'aa. ‡ **12:5** Gereg kyy me hahÿ̃ da takerii däk: "Sapaar s'ëeb tabagã n'aa heen n'aa da." Sa moo gó bagã n'aa ratón rabag'ãäs do heen n'aa. Sapaar s'ëeb tabag'ãäs do heen n'aa, tagamawats'iik do ta majĩ, ta hä ky nadah'eeh doo, tahanäng pé tii. Jesus ky n'aa né ti hahÿ̃h.

däk doo hēnh. Ta tii bā ȳnh rabahagāā kǎn 1,260 ta ā noo gó. §

⁷ Tii bā rakaneb'ooh h̄y pong jé. Mikéw kǎ, āās sa wahē n'aa, āās ta sii habong do rakaneboh kǎn tabanas'aa sa sii, āās nes'aa padēek do tabanas'aa karapee sa sii. ⁸ Tabanas'aa rakamajē boo né paawā Mikéw sa wē, dooh tahaja bā Mikéw. Ti hyb n'aa dooh takan'oo wād bā h̄y pong jé raboo boo bā, tabanas'aa hā, ta karapee sa hā. ⁹ Tabanas'aa yb paa radawāts hyng tūū. Ti né hē ti aw'yy hadoo do p'ooj ub hawāt do Dijab ramaneēēnh doo, Nesaa Do Yb. Ti né hē ti ta s'ee hēnh, dawēē P'op Hagā Do mahānh sahōnh hē badāk hah̄y hā habong do h'yyb mahūūm do paah. Badāk hah̄y hēnh radawāts hyng, āās nesaa do ta karapee hedoo do daheeh.

¹⁰ Tii bā ȳ maa napāh tak'ēp h̄y pong jé her'oot doo. Hah̄y da ta kyyh:

“Kaja dāg kǎn h̄y kǎ P'op Hagā Do ji ted'ēep do Nesaa Do Yb hejój mahānh.

Kaja dāg kǎn na-āāj hē ta hejój me sahōnh hē tabag'āās doo.

Kristo, P'op Hagā Do H'yyb Dāng Do hyb n'aa jawyg dāk h̄y kǎ sahōnh hē sa bahānh.

Tii d' tawén hadoo, P'op Hagā Do dawāts hyng do hyb n'aa ēr h̄y hedoo do

ky n'aa tapa had'yyt hē do P'op Hagā Do matym gó.

¹¹ B'éé T'aaah majyyw hyb n'aa,

ta ky n'aa ramaher'oot do hyb n'aa, raky daheeh do hyb n'aa na-āāj hē

§ 12:6 42 kamarab tii. Tamawoob hē ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó tii.

ta ti raj'aa et'ëek ta ti sa majĩ, Nesaa Do Yb.
 Dooh ta bahãnh rakamahãn bã badäk hahỹỹ hã ji
 hawät doo.
 Ti hyb n'aa, dooh reỹỹm bã dajëb hã.
¹² Ti hyb n'aa, bë tsebee hỹ pong jé.
 Sahõnh hẽ bë hỹ pong jé habong do bë tsebee!
 Bëë kä, badäk hahỹỹ bã habong doo,
 akajar me habong do na-ããj hẽ,
 tak'ëp nesaa da bë hã bë wë Dijab bahyng do hyb
 n'aa.
 Tak'ëp né hẽ takawajããn,
 tahapëë däk do hyb n'aa edaa däk radawäts gëet
 doo",
 nãng hỹ pong jé her'oot do kyyh.

¹³ Tabanas'aa bahapäh bã kä ti tũũ, badäk hahỹỹ
 hẽnh radawäts hyng doo, ta no n'aa masoo yỹnh
 t'aah henãng doo. ¹⁴ Dooh tabanas'aa haja bã, yỹnh
 hadoo do hã takan'oo däk do hyb n'aa wawii tak'ëp
 haeh do këg, tabanawãng hẽnh ta hã tabenytyw
 däk doo hẽnh takapuh hõm hyb n'aa, takejën hyb
 n'aa. Ta tii bã rabahag'ããs ta hã tamawoob hẽ
 ta baab, ji ma poo oow see pé kamarab ta jó.
 Dooh aw'y'y hadoo do haja bã ta t'ĩ hẽnh tahõm
 bã. ¹⁵ Tii bã aw'y'y hadoo do etsós wät naëng.
 Tamii hado däk. Takarën paawä wãn n'aa hejooñh
 do bahëm hyng yỹnh. ¹⁶ Dooh tahaja bã. Yỹnh
 hadoo do k'ããts masaa kãn. K'ããts karëeb jëng
 tamii tabanas'aa noo gó ganyyh doo. ¹⁷ Ti hyb n'aa
 tak'ëp tabanas'aa kawaj'ããn kãn yỹnh wë, ti hyb
 n'aa ahõm kãn yỹnh hadoo do panaa wób sa wë
 takamaj'ĩ hyb n'aa. P'op Hagã Do mejũũ do ky

dah'eeh do ti ta panaa wób,** Jesus ky n'aa nerét doo. ¹⁸ Tii bā akajar nabyy me tabanas'aa bag'ëäd dāk.

13

Tabanas'aa see akajar me naa hanyyh do ky n'aa hahỹỹh

¹ Tii bā ỹ hapäh tabanas'aa see akajar me naa hanyyh doo. Setsi ta nuuh. Ji moo sahõnh hē ta s'ãän. Ta s'ãän hā ti atoonh ta soog. Sét ken'yyh ta nuu hā takerii dāk ta häd wób P'op Hagä Do tah'yyb rejãã doo. ² Awad rewopaad häd näng do häd hadoo ta ti tabanas'aa ỹ hapäh doo. Awad see péh, uus häd näng do hadoo ta tsyym, ta mooh. Awad reãw häd näng do noo hadoo ta nooh. Tabanas'aa seeh, dõm näng doo,* pooj jé ỹ hapäh doo, an'oo dāk ta hejój, tabag'ããs doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hā. Tan'oo dāk na-ãäj hē ta hā tak'ëp tahyb n'aa jawyg dāk hyb n'aa. ³ Akajar me hanyyh do tabanas'aa nuu see hā ta rog noo eh do paa tyw n'aa. Dajëp ji edoo né paawä ta rog mahỹỹj, dooh tadajëb bā. Mah'uu dāk ta rog. Ti hyb n'aa, sahõnh hē badāk hahỹỹ bā habong do rahyb n'aa meuunh, rawén ky sũüt tabanas'aa tame hanyyh doo. ⁴ Tii bā badāk hahỹỹ bā habong do rahyb n'aa jewyyg däg kãn tabanas'aa dõm näng doo, tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jawyg dāk tan'oo dāk do hyb n'aa. Tabanas'aa akajar me hanyyh do na-ãäj hē rahyb n'aa jew'yyk. Hahỹỹ da sa kyyh: “Dooh hahỹ tabanas'aa akajar

** 12:17 Jesus hā h'yy ka'eeh do tii. * 13:2 Nesaa Do Yb tii.

me naa hanyyh do hadoo péh. Dooh hajaa pé ta hã j'aa ketsë péh”, nãk sa kyyh.

⁵ Tii bã tabanas'aa akajar me hanyyh do hã takan'oo däk ta hã hẽ taj'aa etsë ta ky n'aa hã. Takan'oo däk ta hã ta her'oot doo me P'op Hagä Do tah'yyb rejãã doo. Takan'oo däk ta hã 42 kamarab noo gó h'yyb jawyg gó tamejũũ hyb n'aa. ⁶ Tii bã ta her'ood kãn nesaa do P'op Hagä Do tah'yyb rejãã doo. Ta her'ood kãn P'op Hagä Do häd rejãã doo. Taky n'aa rejãã P'op Hagä Do karapee, P'op Hagä Do panang, hỹ pong jé habong do na-ããj hẽ. ⁷ Takan'oo dæg kãn ta hã P'op Hagä Do karapee, tsyt hẽ ta wë kasëew bong do wë takamajĩĩ hyb n'aa. Takan'oo däk sa hã taj'aa et'ëek hyb n'aa. Tii bã takan'oo däk ta hã, sahõnh hã tamejũũ hyb n'aa. Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ hã habong do hã, ajyy, ýj sahõnh hẽ sa panaa hã, sahõnh hẽ sa kyyh her'oot do hã, sahõnh hẽ häj n'aa babuuj hã tamejõ kãn. ⁸ Sahõnh hẽ badäk hahỹỹ bã habong doo, sa häd kanerii däk do edëb had'yyt hẽ gadoo do heen n'aa hã raj'aa etsë da tabanas'aa. B'éé T'aah, badäk hahỹỹ bã tadu dahäng noo gó naa P'op Hagä Do h'yyb däng do tadajëp hyb n'aa, ta ti ti ji edëb had'yyt do heen n'aa danäh.†

⁹ Taw'ããts hẽ sahõnh hẽ maa nap'ëeh do ramaa newëe hahỹỹh:

¹⁰ “Jé sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng do sa majĩĩ rameso padëek hyb n'aa,
sa majĩĩ moo gó rakameso däk né da.

† **13:8** Ta tii hã sa häd kerih doo, dooh raj'aa etsëe bã tabanas'aa.

Jé sa hã P'op Hagä Do h'yyb däng do sën-jeer me
radej'ëep hyb n'aa,
sën-jeer me radejêp né da.”

Ti hyb n'aa taw'ãäts hë h'yyb jawyg gó P'op Hagä
Do karapee tsyt hë ta wë kasëew bong do ragadoo
ta tii. Taw'ãäts hë dooh rah'yy gejë bã Jesus hã
rah'yy ka'eeh do hã.

*Tabanas'aa see k'ãäts gó naa hanyyh do ky n'aa
hahÿÿh*

¹¹Tii bã tabanas'aa see k'ãäts gó naa hana doo kä
ÿ bahapëë kãn. Pawóp hë ta s'ãän. B'éé t'aah s'ãän
hadoo ta s'ãän. Tabanas'aa dôm näng do hadoo
ta kyyh.‡ ¹²Tabanas'aa akajar me hanyyh do paa
hejój gó, sahõnh hë ta ti hyb n'aa jawyk doo gó
tabanas'aa k'ãäts gó hana do bawät. Tabanas'aa
pooj jé hanyyh do ky gabuuj gó tamoo wät sahõnh
hë tamoo wät doo. K'ãäts gó hana do anoo sahõnh
hë badäk hahÿÿ bã habong do rahyb n'aa jew'yyk
tabanas'aa ta nuu see rog mah'uu däk do paah.
¹³Tak'ëp meuj n'aa näng do heen n'aa tabanas'aa
k'ãäts gó hanyyh do moo wät. Tëëg hõõ sii hë adëë
hyng tũũ hÿ pong jé naa tan'oo bã badäk hahÿÿ bã
habong do sa matym gó. ¹⁴Meuj n'aa näng do heen
n'aa tabanas'aa tame hanyyh do paa ky gabuuj
gó tamoo wät do hyb n'aa, tawad'ii kãn badäk
hahÿÿ hã habong doo. Tamejũũ sa hã, kabarii
tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa ratama hyb
n'aa, ta tii hã raweh'ëeh hyb n'aa. Tabanas'aa rog
näng do paa né paawä, sën-jeer haj'aa, edêp nã.

‡ **13:11** Kaja hë tah'yyb mahũũm sahõnh hë sa wë ji edoo né
paawä, tak'ëp ji tawadii Nesaa Do Yb bad'oo doo da, tahanäng pé
tii.

15 Tii bä tabanas'aa k'ããts gó naa hanyyih do hã takan'oo däk, kabarii tabanas'aa rog näng do paa heen n'aa tabedëb gëët hyb n'aa kä. Kabarii hedëb wät do hyb n'aa, er'ood kån. Tamejũũ radej'ëëp hyb n'aa sahõnh hë kabarii ta heen n'aa hã hyb n'aa najew'yyk doo. 16 Tamejũũ na-ããj hë, sahõnh hë badäk hahỹỹ bä habong do sa moo hub hã tanado bä sa maboor hã radadäk ta heen n'aa. Ky n'aa nets'äs do hã, ky n'aa etsëëh do hã, ma näng do hã, kas'uut do hã, kariw n'aa tamah do hã, sahõnh hë sa karom hã na-ããj hë radadäk da ta ti heen n'aa. 17 Ta ti heen n'aa nanäng doo, dooh da tahaja bä tets'ëë bä takarën doo, dooh na-ããj hë tahaja bä ta wë hanäng do tesëëm bä. Tabanas'aa tame naa hanyyih do paa häd né ti ta heen n'aa. Ta häd numero n'aa tii. 18 Taw'ããts hë tak'ëp ji h'yy ganäng hahỹỹ hã. Taw'ããts hë jé h'yy ganäng do tahyb n'aa newëë nyy d' tahanäng pé tabanas'aa numero n'aa. 666 ta numero n'aa. Aj'yy häd né tii.

14

B'éé T'aah 144 miw ta wë kasëëw bong do ta sii habong do ky n'aa hahỹỹh

¹ Tii bä ỹ hegãã wät. Pój ỹỹ jé ỹ bahapäh B'éé T'aah waëë Sijõn häd näng do jó hageët doo.* Ta sii rababok 144 miw ta karapee wób. Sa maboor hã takerii däk B'éé T'aah häd, B'éé T'aah Yb häd daheeh. ² Tii bä ỹ maa napäh hỹ pong jé hana do maa ena doo, gawakaa p'op hana do maa ena do hadoo, darung do tak'ëp maa ena do ky hadoo.

* **14:1** Waëë Sijõn häd näng do jó P'op Hagä Do tób n'aa basooh ti noo gó. Ta tii bä Jerusarënh panang basooh na-ããj hë.

Etën do nahëë hajõng tyd nãng do retën do hadoo ÿ maa napäh doo. ³ P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa pooj jé, ji meheet pé kabaj'aa do pooj jé, 24 wahë n'aa sa pooj jé 144 miw hedoo do papuuj ky n'aa kã rejãm kãn. Dooch hajaa pé ta ti kejãm do ma kametëek péh. Jããm hë hajaa rama kamet'ëëg bã 144 miw hedoo doo, badäk hahÿÿ hã habong do mahang P'op Hagä Do wë kedëeb bong doo. ⁴ Ta ti hedoo doo, dooch noo gó rababok pé ÿÿj sa wë. Ti hyb n'aa baad had'yyt hë sa h'yyb P'op Hagä Do wë.† B'éé T'aah rahadaa had'yyt hë tahahõm hënh. Jesus dajëp doo me ta sãm, rakets'ëë hõm badäk hahÿÿ bã habong do sa mahang naa, tsyt hë P'op Hagä Do wë, B'éé T'aah wë na-ããj hë ramoo bok hyb n'aa, pooj jé joom ag P'op Hagä Do wë kasëew hõm do hadoo rabahadoo hyb n'aa. ⁵ Dooch noo gó ranoo kanesa bã. Baad had'yyt hë rababok.

Tamawoob hë hedoo do ããs sa ky n'aa hahÿÿh

⁶ Tii bã ÿ hapäh ããs seeh, p'op wë hã kapuuh doo. Jé pad'yyt hë badäk hahÿÿ hã habong do hã tapanäk baad hadoo do nahãnh do ky n'aa. Sahõnh hë hãj n'aa buuj sa hã, sahõnh hë panaa sa hã, sahõnh hë sa kyyh her'oot do sa hã, sahõnh hë né hë badäk hahÿÿ hã habong do sa hã tapanäk. ⁷ Tak'ëp ta kyyh hahÿÿ da tapanäk bã: “Kaja däk sahõnh hã P'op Hagä Do ky n'aa etyy doo. Ti hyb n'aa taw'ããts hë bë h'yyb eÿÿm P'op Hagä Do hã, taw'ããts hë tak'ëp bë weh'ëëh, bë j'aa etsëë ta hã.

† 14:4 P'op Hagä Do hã had'yyt hë rah'yyb padëëk. Dooch ta wób rah'yy kaha'eeh do hã rah'yy kae bã. Dooch kabarii hã rah'yy kae bã, dooch P'op Hagä Do rawad'ii bã, tahanãng pé ti dooch ÿÿj sa wë rabok péh.

Bë hyb n'aa jewyyg, wë, hëej haw'ãäts hë, akajar, naëng k'ãäts gó naa ganyyh do mo haj'aa näng doo", näng ta kyyh.

⁸ Tii bä ääs seeh, pooj jé hahõm do jawén tabana. Hahỹỹ da ta kyyh: "Gawatsig kån, gawatsig kån panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do Babirõn häd näng doo! Yỹnh hajõk do sii heỹỹh do hadoo Babirõn panang. Tan'oo däk naëng oow mahỹỹnh do sahõnh hë badäk hahỹỹ bä habong do sa hã, tak'ëp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii, P'op Hagä Do kawajãän tan'oo bä sa wë."[‡] ⁹ Tii bä ääs see ana kån, ääs pooj jé hah'ũüm do sa jawén. Tak'ëp ta kyyh. Hahỹỹ da taky hadoo: "Jé tabanas'aa akajar me hanyyh do hyb n'aa jew'yyk doo, kabarii ti tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do na-ãäj hë, jé gadoo do tabanas'aa heen n'aa ta maboor hã, ta moo hã radadäk hyb n'aa, ¹⁰ ta ti hedoo do P'op Hagä Do rejãä da sa hã tak'ëp takawajãän doo gó. Tak'ëp sa hã tarejãä do rahoop da. Dooh da P'op Hagä Do t'yyd mehĩĩn bä sa hã. § Ta ti hedoo do rahoop da pä hadoo saw'aak do hahõng do tak'ëp mahỹỹnh doo. Ääs P'op Hagä Do wë kasëew bong do sa matym gó, B'éé T'aah matym gó na-ãäj hë rahoop da tii. ¹¹ Rahoop do tsyg as'ëëg had'yyt hë da. Dooh tahëej bä tii. Dooh

[‡] **14:8** Yỹnh hajõk do sii heỹỹh doo, sa sii naëng oow mahỹỹj ha'oom do ky n'aa gó tabeh'ũüm. P'op Hagä Do mak'yys doo, ta wób h'yyb tatuk do sa nemuun P'op Hagä Do ramakyys hyb n'aa ky n'aa ti ta tii. § **14:10** Panyyg ky n'aa gó tabeh'ũüm ta ti ky n'aa Gereg kyy me. Hahỹỹ da takerii wät: "Tak'ëp mahỹỹnh doo, ta hood gó tagedu däk do tan'oo bä reëek. Tak'ëp mahỹỹnh do tii. Dooh takamekuuj bä tanahejoonh hyb n'aa. P'op Hagä Do kawajãän tii."

da takan'oo bä rakameh'ääk pé rahoop do hyb n'aa. Tabanas'aa, kabarii tabanas'aa heen n'aa na-ääj hē hyb n'aa jew'yyk doo, ta häd heen n'aa gad'oo do rahob had'yyt né da”, näng ääs kyyh.

¹² Ta ti hana nä do hyb n'aa, taw'ääts hē h'yyb jawyk doo gó rababoo had'yyt hē P'op Hagä Do karapee tsyt hē ta wē kasēew bong doo, tamejũũ do ky dah'eeh doo, Jesus hä h'yy ganajēng doo.

¹³ Tii bä ỹ maa napäh kyyh hỹ pong jé hana do hä ỹ ky hadoo doo. Hahỹ da ta kyyh: “Merii hahỹ da: Ky n'aa kedēng da hỹ jawén dejēp doo, h'yy ganajēng doo me Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Do hä h'yy kata däk doo”, näng.

“Te hub né hē tii”, näng P'op Hagä Do Sahee. “Ta ti hedoo do rakameh'ääk da hejooñh do rahoop do mahñh. Hỹ pong jé ragadoo né da baad hadoo do ramoo bok do sãm”, näng P'op Hagä Do Sahee.

Badäk hahỹ bä habong do ta hä h'yy kana'eeh do Jesus rejää do ky n'aa hahỹh

¹⁴ Tii bä ỹ hegää wät, wē puh hawak do ỹ hapäh pój ỹ jé. Wē puh pong jó ti asooh aj'yy hadoo doo. K'ääts tēg gabarēeh do ta soog ta nuu gó hasooh doo. Ta moo gó tatón joom ji nu gekää do nahēē tak'ēp hehām doo. ¹⁵ Tii bä ääs see bana kån. P'op Hagä Do tób n'aa, hỹ pong jé hasooh doo bä naa tabanyyh. Tak'ēp hadoo doo me ta kyyh taky hadoo wē puh pong jó hasooh do hä. Hahỹ da ta kyyh: “Mata däg badäk hahỹ hä habong doo, raky n'aa kety hõm hyb n'aa, joom ta nahēē me ji gekää doo da, ji bataa doo da. Kaja däk nesaa do hä raky n'aa kety hõm do hyb n'aa, joom ahõ däk do ji ata hõm do kajaa doo da”, näng ääs kyyh wē puh pong

jó hasooh do hã. ¹⁶ Tii bä kä, ta nahëë me wë puh pong jó hasooh do tanu gak'ãã hõm hadoo badäk hahÿÿ hã habong doo. Sahõnh hë tabata hõm.**

¹⁷ Tii bä P'op Hagä Do tób n'aa, hÿ pong jé hasooh doo bä naa tabanä kãn ääs seeh. Ti na-ããj hë tatón joom nahëë tak'ëp hehãm doo. Uwa ag ji gamakãã do nahëë tii. ¹⁸ Tii bä ääs seeh, tëeg hõõ hagã n'aa, buu benyym do P'op Hagä Do hã rama ejuu do tyng bahäng bä naa tabana kãn. Tak'ëp ta kyyh ääs joom nahëë hehãm do hatón do hã tamaher'oot bä. Hahÿÿ da taky hadoo ta hã: “Mado däg joom nahëëh, mata däg badäk hahÿÿ bä joom uwa ta tyd hã padëek doo. Wah'ëë padäg kä ta ag.” ¹⁹ Tii bä ääs gak'ãã hõm kãn uwa ag badäk hahÿÿ bä hanäng doo. Tata hõm ta ag, tadewäts hõm kãn ji gatsi do hood gó. Takawajããn doo gó tak'ëp da P'op Hagä Do rejãã da badäk hahÿÿ bä ta hã h'yy kana'eeh do tahanäng pé tii. ²⁰ Tii bä sa tsyym me ragetsii kãn uwa ag, ji getsi do hood panang w'oo hã hasooh doo gó. Majyyw ganyyh tagetsi do hood gó naa. Maeë däk majyyw ganyyh doo. Kawaaro ewõd n'aa hã takajäk, p'op péj takajäk. Dawëë né hë takajäk, 300 kirõõm tahyb n'aa péh.††

15

Setsi ääs setsi tagadëëg ub nesaa do man'aa do ky n'aa hahÿÿh

** **14:16** Panyyg ky n'aa gó tabeh'üüm badäk hahÿÿ bä habong do taky n'aa etyy do ky n'aa. †† **14:20** Uwa ag nado ti rataa do ragetsi doo. Badäk hahÿÿ bä habong do P'op Hagä Do wë kamajÿi do ääs radej'ëëp do ky n'aa tii.

¹ Tii bā kā, tak'öp meuj n'aa näng do heen n'aa see ŷ hapäh hŷ pong jé. Setsi ääs ŷ hapäh, tagadëög ub setsi nesaa do man'aa doo. Tagadëög ub tawén hadoo, ta ti tabës bā, gawatsig hōm do hyb n'aa P'op Hagä Do kawajään doo. ² Tii bā akajar paras-ko s'ëeb hadoo, tëög hōō hadoo doo me kamekuuj däk do ŷ hapäh. Ta ti akajar hadoo do jó ŷ hapäh sahōnh hē j'aa kets'ëe doo, tabanas'aa akajar see me naa hanyyh do paa hā, kabarii ta heen n'aa hā na-ääj hē j'aa kets'ëe doo, ta häd numero n'aa ganad'oo do paah. Sa moo gó rapatsëe retën do nahëeh, sa hā P'op Hagä Do an'oo däk doo. ³ Tii bā rejäm kån Mosees, P'op Hagä Do karom paa ejäm wät do paah. Rejäm na-ääj hē B'éé T'aah h'yyb n'aa jaw'yyk do jām n'aa. Hahŷŷ da sa kyyh rejäm doo:

“Tak'öp meuj n'aa näng do sahōnh hē mamoo wät doo

Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'äät, sahōnh hē mamoo wät doo, òm, sahōnh hē had'yyt bag'ääs doo.

⁴ Jääm hē òm ti baad had'op doo, tsyt hē nesaa do mahānh hawät doo.

Sahōnh hē häj n'aa babuuj rabana da a wë, òm rahyb n'aa jew'yyk hyb n'aa.

Tii d' rabad'oo da, baad had'op do mamoo wät do kametä däg kån do hyb n'aa.

Ti hyb n'aa kā, sahōnh hē a hyb n'aa da rah'yyb e'ŷŷm.

Tak'öp da òm raweh'ëeh Tak'öp Hyb N'aa Jawyk Doo.

Sahõnh hẽ õm da raj'aa etsë”, nãk sa kyyh rejãm doo gó.

⁵ Ta ti jawén ÿ hegãã wät, tii bã ÿ hapäh tanoo kasëets hõm P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé hanäng doo, P'op Hagä Do ky n'aa jaw'yyk do hood tób n'aa. ⁶ P'op Hagä Do tób n'aa gó naa rabanä kãn setsi äãs, setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bã habong do rahoop do man'aa doo. Pãän papuuj rino häd näng do s'ëeb hawak do gabarëeh do sa saroor. Sa h'yyb mawyd k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb. ⁷ Tii bã, ji meheet pé kabaj'aa do see an'oo däk sa hã setsi ta hood k'ãäts tæg gabarëeh do s'ëeb. Ta hood gó tagedu däk P'op Hagä Do hawäd had'yyt do kawajãän do metëe n'aa, badäk hahÿÿ bã habong do sa jó rahah'ook hadoo hyb n'aa. ⁸ Tii bã kã, ta tsyg P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh doo gó hana doo, ta hejój gó naa hana doo, jé pad'yyt dæg P'op Hagä Do tób n'aa gó. Dooh hajaa pé P'op Hagä Do tób n'aa gó hajëe suun péh, ta ti setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bã habong do rahoop do man'aa do kajaa bã kã.

16

Setsi ta hood P'op Hagä Do kawajãän do metëe n'aa ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii bã, ÿ maa napäh kyyh tak'ëp hadoo do P'op Hagä Do tób n'aa bã naa hana doo. Hahÿÿ da taky hadoo setsi hedoo do äãs sa hã: “Bë ahõm, bë ahoog hyy badäk hahÿÿ hënh setsi hedoo do ta hood gó hanäng doo, P'op Hagä Do kawajãän do metëe n'aa”, näng ta kyyh. ² Tii bã pooj jé hadoo

do ããs ahoog kãn ta hood gó hanäng do hëej jó. Tii bã, sahõnh hẽ tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa heen n'aa sa maboos hã, sa moo hã gado däk do hã, sahõnh hẽ kabarii ta heen n'aa hyb n'aa jew'yyk do hã na-ããj hẽ genyyh sa rog manahuuh doo, nesaa doo, datés doo.

³ Tii bã ããs see akajar me tahoog kãn ta hood gó hanäng doo. Majyyw hado däk sahõnh hẽ naëng, kamag majyyw hadoo. Sahõnh hẽ akajar me habong do hedëp do paa dejëb kãn.

⁴ ããs see ahoog kãn ta hood gó hanäng do sahõnh hẽ tamii me, naëng k'ããts gó ganyyh doo me na-ããj hẽ. Majyyw hado däk sahõnh hẽ naëng. ⁵ Tii bã ÿ maa napäh ããs naëng hagã n'aa, hahÿÿ da P'op Hagã Do hã her'oot doo:

“Baad had'op õm.

P'op Hagã Doo, tsyt hẽ nesaa do mahãnh hawät doo,

da hẽ hawät doo, p'ooj ub hawät doo.

Baad hadoo do ti mamoo wät doo,

ta tii da sa hã maky n'aa etyy do hã,

⁶ Baad ub né ti sa hã mamoo wät doo,

a karapee tsyt hẽ a wë kasëew bong doo,

a ky n'aa rod na-ããj hẽ radej'ëep do hyb n'aa paah.

Sa majyyw gatsëk ran'oo bã radej'ëep noo gó.

Ti hyb n'aa man'oo däk majyyw né hẽ rabeëk hyb n'aa.

Sa h'yyb haj'aa hẽ tii”, näng ããs naëng hagã n'aa kyyh.

⁷ Tii bā ŷ maa napäh kyyh P'op Hagä Do rama ejuu do tyng n'aa hã naa ããs her'oot do ky gadoo doo. Hahÿÿ da ti kyyh P'op Hagä Do hã:

“ÿÿ, te hub né hẽ Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo,

P'op Hagä Do Sahõnh Hẽ Haj'ap Doo.

Baad had'op, heh'äät, sahõnh hẽ sa hã maky n'aa etyy doo”, näng ti kyyh.

⁸ Tii bā ããs see papÿÿj hã kã tahoog kãn ta hood gó hanäng doo. Tii bā kã, papÿÿj hã takan'oo däk badäk hahÿÿ bā habong do tarejãã hyb n'aa tak'ëp baju doo me. ⁹ Tii bā byyh hetä padëek tak'ëp baju do haj'aa. Ti hyb n'aa P'op Hagä Doo, sahõnh hẽ rahoop do mo haj'aa näng do raky n'aa was'ee kãn. Tak'ëp rahob né paawä, dooh rat'yud kamehĩn bā, dooh reréd bā nesaa doo. Dooh rakarën bā P'op Hagä Do rahyb n'aa jewyyg bā.

¹⁰ Tii bā ããs see ahoog kãn ta hood gó hanäng do tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa bagã tyng n'aa jó. Tak'ëp tabadagyb däk jé pad'yyt hẽ tabanas'aa bag'ããs doo bā. Badäk hahÿÿ bā habong do nag'aad kegës, tak'ëp datés do rahoop do hyb n'aa. ¹¹ P'op Hagä Do hÿ pong jé bag'ããs do raky n'aa was'ee kãn tak'ëp datés do hyb n'aa, sa rog hyb n'aa na-ãäj hẽ. Rahob né paawä, dooh rat'yud kamehĩn bā baad nadoo do ramoo bok do hã. Dooh reréd bā baad nadoo doo. ¹² Tii bā ji ma poo oow see pé ããs kã ahoog kãn ta hood gó hanäng do tamii maeh do Éw-Parat häd näng doo me. Tamii Éw-Parat mawooj däk, sa wahë n'aa papÿÿj hana hẽnh naa hena do sa warahén

sii hē mawooj dāk doo me rabatsēg hōm hyb n'aa kaneb'ooh doo hēnh.

¹³ Tii bā ŷ hapäh tamawoob hē karap'aar h'yyb nesaa doo. Tabanas'aa dōm nāng do noo gó naa ta see ganyyh, tabanas'aa akajar me naa hanyyh do paa noo gó naa ta see ganyyh, sa ky n'aa rod noo kanesa do noo gó naa ta see ganyyh.* Maj'ee hedoo karap'aar h'yyb nesaa doo. ¹⁴ Karap'aar h'yyb nesaa do né hē tii. Tak'ēp meuj n'aa nāng do heen n'aa ramoo bok. Jé pad'yyt hē badāk hahỹ bā hāj n'aa wahē n'aa wē rabahōm, hāj n'aa wahē n'aa sa warahén sii hē rabats'yyt hyb n'aa kaneb'ooh doo hēnh. P'op Hagä Do wē, ta karapee wē na-āāj hē rakaneboh paawä. P'op Hagä Do Sahōnh Hē Haj'ap Do h'yyb dāng do noo gó da ta ti kaneb'ooh do bawät.

¹⁵ Hahỹ da Jesus kyyh:

“Bē hyb n'aa matakä. ŷ ana da rah'yy kanapeet bā, hets'ēek do ji ganada bā takajaa doo da. Ky n'aa kedēng da jé hyb n'aa matakēe doo. Ta ti hadoo do hā dooh takado hōm bā ta saroor. Dooh da tanu mebyy bā, dooh ta si n'aa hē tawäd ŷ an'oo bā do hyb n'aa”, nāng Jesus.†

¹⁶ Tii bā tamawoob hē hadoo do karap'aar h'yyb nesaa do ran'oo bā hēej sa wahē n'aa rakataa hyb

* **16:13** Tabanas'aa k'ääts gó naa hanyyh do né tii. 13.11-15 hā takerii dāk ta ky n'aa. † **16:15** P'ooj ub, Jerusarēnh bā hasooh do P'op Hagä Do tób n'aa hagā n'aa sa wahē n'aa awät kawōōt doo da atsēm. Tii d' tawén d'oo tahag'ääs hyb n'aa tób hagā n'aa ramatakä bā. Tawyyd bā tób hagā n'aa see hāỹh doo, rado hōm ta saroor, raju hōm, tii bā ramejūū bag hēnh tababaaj hōm hyb n'aa ta tób hēnh. Ti ky n'aa gó Jesus beh'ūūm tamatēeh do baad ji gada do ky n'aa hā.

n'aa Eberew kyy me Ar-Magedõn ramaneëenh doo bä.

¹⁷ Tii bä setsi däg do ããs kä ahoog hyy kän ta hood gó hanäng do wë hä. Tii bä ÿ maa napäh kyyh tak'ëp hadoo doo, maa eh do P'op Hagä Do tób n'aa hÿ pong jé hasooh doo bä naa, P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa bä naa. Hahÿÿ da ta kyyh: “Gawatsig hõm kän sahõnh hē!”, näng. ¹⁸ Tii bä kä, tak'ëp tabawyb kän, tak'ëp tadarung, et'oom. Tak'ëp né hē k'ãäts katajus kän, k'ãäts ganabëeh. Badäk hahÿÿ bä ajyy radu doo noo gó naa rababok doo, dooh noo gó ta ti hedoo pé tak'ëp k'ãäts katajuus do bawät. Tak'ëp né hē badäk hahÿ hëej hä katajuus jé pad'yyt hē. ¹⁹ K'ãäts nanäng panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do yt hē hanäng do ganabëeh tak'ëp katajuus do haj'aa. Ganabëeh do haj'aa ketyn padäg kän panang paa tan'oo bä. Tamawoob däg panang tahaj'aa ketyn bong doo. Sahõnh hē badäk hahÿÿ bä hanäng do sa panang bä hanäng do tób kag'ëed bëeh katajuus do haj'aa. Dooh P'op Hagä Do mabaan bä nesaa do panang ky n'aa etsëeh do Babirõn häd näng do babuuj ramoo bok do paah. P'op Hagä Do mejũũ rabeëek hyb n'aa ta hood gó hanäng do mahÿÿnh doo, tan'oo däk tak'ëp rabahoop takawajãän doo gó sa hä tarejãä doo, tahanäng pé tii. ²⁰ Sahõnh hē tsyt dëeg akajar me hanäng doo, sahõnh hē waëe naãj hē bedo bong. ²¹ Naeng tak'ëp dagäp do pä hado däk do kajäg hyy kän badäk hahÿÿ bä habong do sa jó. 40 kiw bahãnh pä hadoo kejäk doo. Tii bä P'op Hagä Do raky n'aa was'ee kän tak'ëp rabahoop pä hadoo kajäk do an'oo bä do hyb n'aa.

17

Ÿ̃nh ky n'aa tabanas'aa ky n'aa daheeh hah̃ỹh

¹ Tii b̃a setsi hedoo do āās, ta hood sa moo gó patsëe do paa sa see ana k̃n wē ỹy, tii b' taky hadoo h̃a ỹy: “B'ëep, ỹ metëeh da a h̃a nyy da P'op Hagä Do rejãã da ỹnh hajök do sii heỹh do yb, hajöng tamii takëen h̃a hasooh doo.* ² Sahönh hē h̃aj n'aa sa wahē n'aa rabahe'ỹh hadoo ta ti ỹnh hadoo do sii. Badäk hah̃ỹ h̃a habong do raboom k̃n do hadoo uwa s'ëeb mahỹnh do h̃a, ỹnh hadoo do sa h̃a taheno do h̃a. Baad nadoo do ỹnh hadoo do moo wät do h'yyb mahũm k̃n”,† näng āās kyyh h̃a ỹy.

³ Tii b̃a s'ëeh hadoo ỹ hapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo b̃a. Säh ỹ hadoo doo gó āās ỹ tamahũm k̃n tabanawäng hēnh. Ta tii b̃a ỹ hapäh ỹnh tabanas'aa h̃ad hahiin pé do jó hasooh doo. Tabanas'aa h̃a takerii dāk séd dó ta h̃ad wób P'op Hagä Do h'yyb rejãã doo. Setsi tabanas'aa nuuh. Ji moo sahönh hē ta s'ãän. ⁴ Jabaruut péh, h̃ad hahiin pé ta mahang ỹnh saroor. K'ãäts tég gabarëeh do s'ëeb, pä gabarëeh do ky n'aa gebah doo, nu gabarëeh do perora h̃ad näng do na-ãaj hē ta hetsó tapadedëek doo. Ji eëek do hood n'aa k'ãäts tég gabarëeh do s'ëeb ta moo gó. Séd dó nesaa péh,

* **17:1** Panang Babirön ramaneëenh do ky n'aa ti ỹnh hajök do sii heỹh do Jowāw hapäh doo. Panang babuuj P'op Hagä Do mak'yys doo, ta see hedoo do hyb n'aa jew'yyk do ky n'aa tii. Hajöng do tamii, hajöng badäk hah̃ỹ hēej babuuj, panang buuj ky s'ũt doo.
 † **17:2** Sahönh hē h̃aj n'aa sa wahē n'aa raky dahé dāk, ramoo boo dāk nesaa do ta ti panang buuj sa h̃a metëeh doo. Séd rah'yyb hedo dāk nesaa do h̃a, tahanäng pé tii.

hesus hadoo do ta gó ta wób sii tabahe'ỹ̄h do hyb n'aa. ⁵ Hahỹ̄ da takerii dāk ta maboor hã: “Babirõn, panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do ỹ̄h. Ỹ̄j hajõk do sii he'ỹ̄h do sa ỹ̄n. Sahõnh hẽ tak'ëp nesaa do badāk hahỹ̄ bã hanäng do du n'aa doo.” Tii d' né takerii dāk ta maboor hã, tahanäng pé baad ji nahapäh doo. ⁶ Aoom ỹ̄nh hadoo doo. Tawén oom, P'op Hagä Do karapee tsyt hẽ ta wë kasëew bong do sa majyyw, Jesus ky n'aa nerét do sa majyyw tadej'ëep do teëg wät do hyb n'aa.

Tak'ëp ỹ̄ hyb n'aa meuuj wät ỹ̄nh hadoo do ỹ̄ bahapäh bã. ⁷ Tii bã ääs ky hadoo hã ỹ̄: “Hëd n'aa mahyb n'aa meuunh? Õm ỹ̄ maher'oot da ỹ̄nh ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. Õm ỹ̄ maher'oot da na-ääj hẽ tabanas'aa setsi nuu näng doo, ji moo sahõnh hẽ s'ään näng do ỹ̄nh jó jasooh do ky n'aa, nyy d' tahanäng péh. ⁸ Tabanas'aa mahapäh doo, pooj jé tabawäd wät paah. Da hẽ dooh tawäd bã. Ti hadoo né hẽ tak'ëp t'õp gadarong doo gó naa, tabanesaa hënh naa taganyyh da tagawatsig hõm hyb n'aa kä. Badāk hahỹ̄ bã habong doo, sa häd badāk hahỹ̄ kapahuuj dāk noo gó naa kanerih do edëb had'yyt do gadoo do heen n'aa hã, rahyb n'aa meuunh da tabanas'aa rabahapäh bã. Pooj jé tabawäd wät paah, da hẽ dooh tawäd bã. Ti awät né da hỹ̄ jawén p'aa hënh kä”, näng ääs kyyh.

⁹ Ti taky hadoo ënh: “Taw'ääts hẽ tak'ëp ji h'yy ganäng ta tii hã, ji bahapäh hyb n'aa nyy d' tahanäng péh. Setsi hedoo do ta nuuh, setsi waëë

ỹ̃nh jó jasoooh doo.‡ Setsi ta nuuh, setsi bagã n'aa heen n'aa na-ãñj hẽ. ¹⁰ Setsi hedoo do paa kä, ji moo séd me dooh booh. Setsi hedoo do sa see tabag'ããs da hẽ. Ta seeh, tagadëëg ub hadoo doo, dooh tana nä bã. Takajaa bã kä, tabag'ããs da kanahën d'os hẽ ub. ¹¹ Tabanas'aa poojjé hawät do paah, da hẽ nawät nä doo, oito hado däk do bagã n'aa da tii, t'õp gadarong doo gó naa tabanyyh bã kä. Setsi bag'ããs do hadoo pé tii. Tagadëëg ub da P'op Hagä Do gawats'iik da tii", näng ta kyyh.

¹² Tii bã ahõm nä ta kyyh: "Ji moo sahõnh hẽ hedoo do ta s'ãän mahapäh doo, ji moo sahõnh hẽ häj n'aa wahë n'aa. Dooh radu do nä bã rabag'ããs doo. Ti hadoo né hẽ, kanahën d'os hẽ ub rabag'ããs da tabanas'aa sii. ¹³ Séd rah'yyb hedoo da ji moo sahõnh hẽ hedoo doo. Ragadoo da tabanas'aa sa wahë n'aa tabahadoo hyb n'aa. Sa hejój, rahyb n'aa jew'yyk do ranoo da tabanas'aa hã. ¹⁴ B'éé T'aah wë da rakamaj'ĩ. Tii d' né paawä rabad'oo da, B'éé T'aah j'aa et'ëëk da sa hã, sa wahë n'aa heh'äät doo, hyb n'aa jewyk do sa wahë n'aa B'éé T'aah tabahadoo do hyb n'aa. Ta sii had'yyt hẽ da rababok ta wë tanaëëj bong doo, ta wë tatsyyd bong doo, ta hã h'yy kanerét doo", näng mã ããs kyyh.

¹⁵ Tii bã ããs ky hadoo ënh hã ỹ̃: "Hajõng tamii mahapäh do ta takëen hã ỹ̃nh hajõk do sii heỹ̃h do hasoooh doo, hajõk do badäk hahỹ̃ hã habong do tii. Sahõnh hẽ häj n'aa buuj, sahõnh hẽ sa

‡ **17:9** Ta wób sa hã, setsi bagã n'aa hajõng häj n'aa bag'ããs do ta ti setsi waëë . Ta wób sa hã Roma panang ky n'aa tii, setsi waëë hãd tũũ nu däk do jó Roma panang katamaa däk do hyb n'aa. Ta wób sa hã Jerusarënh ky n'aa.

kyyh her'oot do tii. ¹⁶ Tak'ëp da tabanas'aa, ji moo sahõnh hẽ hedoo do ta s'ããn, ji moo sahõnh hẽ hëej sa wahë n'aa, rakawajããn da ÿÿnh hajõk do sii heÿÿh do wë. Ramakyys da. Rado hõm da sahõnh hẽ ta wë hanäng doo. Rakabo nyyh da ta saroor, ta si n'aa hẽ tabawät hyb n'aa. Rawëh da ta dab, raju jëng da tëeg hõõ me. ¹⁷ Tii d' rawén d'oo da P'op Hagä Do an'oo däk do hyb n'aa sa h'yyb gó, takarën do ramoo bok hyb n'aa. Ti hyb n'aa né hẽ séd rah'yyb hedo padëek, sa hejó, rahyb n'aa jew'yyk do rawén noo tabanas'aa hã. Tii d' rabad'oo da P'op Hagä Do ky däng do paa takaja däk bã kä. ¹⁸ ÿÿnh pan'aa paa mahapäh doo, panang ky n'aa etsëeh do tii, badäk hahÿÿ bã hanäng do hëej wahë n'aa hã mejũ doo”, näng äãs kyyh.

18

Panang Babirõn häd näng do gawatsig hõm do ky n'aa hahÿÿh

¹ Ta ti jawén ÿ hapäh äãs see hÿ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp tahyb n'aa jawyk. Tak'ëp tagabarëeh do hyb n'aa badäk hahÿÿ bã haw'ãäts hẽ ta bag däk. ² Tak'ëp hadoo doo me taky hadoo:

“Gawatsig kãn, gawatsig kãn panang tak'ëp ky n'aa etsëeh do paa Babirõn häd näng doo!

Karap'aar h'yyb nesaa do panang däg tii.

Ta tii bã sahõnh hẽ hedoo pé taw'ëed nesaa do ramoo boo däk sa maag.*

³ Babirõn wén gawatsig hõm, ÿÿnh hajõk do sii heÿÿh do hadoo,

* **18:2** Judah buuj sa hã ti anäng taw'ëed nesaa doo. Ji nawëh do tii.

naëng oow mahÿÿnh do sahõnh hẽ badäk hahÿÿ hã
 habong do sa hã tan'oo däk do hyb n'aa,
 tak'ëp baad nadoo do ramoo bok hyb n'aa ta sii,
 tak'ëp sa wë P'op Hagä Do kawajãän hanoo doo.
 Sahõnh hẽ häj n'aa sa wahë n'aa rabahe'ÿÿh hadoo
 ta ti ÿÿnh hadoo do sii.†
 Tak'ëp rama enä däk ajyy hes'eëm doo,
 sahõnh hẽ sa h'yyb karën do panang buuj rabetsëë
 do hyb n'aa sa hã”, näng.

⁴ Tii bä ÿ maa napäh kyyh see hÿ pong jé hana
 do hahÿÿ da ky hadoo doo:

“Karapé haa, bë beréd däg ta ti panang.
 Bë beréd däg, nesaa do ramoo bok do sa h'yyb
 hataa bë nahadoo hyb n'aa,
 sa hã ÿ rejãä do mahãnh bë kedëëb bong hyb n'aa.
⁵ Tak'ëp tabahajõõ däk nesaa do ramoo bok doo.
 P'op ji at'ëëg sëëk do hadoo, wë hã kaja däk do
 hadoo tii.
 Dooh P'op Hagä Do mabaan bä nesaa do ramoo
 bok doo.
⁶ Baad nadoo do ta wób hã ramoo bok do bë‡ moo
 boo Babirõn panang buuj hã.
 Nesaa do panang buuj ramoo bok do bahãnh da
 bë an'oo bã ta hã baad nadoo doo.

† **18:3** Hahÿÿ d' tahanäng pé ti ta sii raba'ÿÿh hadoo: Panang buuj
 rah'yyb mahüüm sahõnh hẽ häj n'aa wahë n'aa, sa karapee sii hẽ,
 baad nadoo do P'op Hagä Do ganen'aak do ramoo bok hyb n'aa.
 Dawëë P'op Hagä Do mahãnh rababok ran'oo bã. ‡ **18:6** Dooh
 baad ji hapëë bã jaa hã ta ti takamejüü. Ääs panang rejãä do hã
 apäh takamejüü. Ji moo sahõnh hẽ häj n'aa wahë n'aa sa ky n'aa
 17.16 hã takerii däk do hã apäh takamejüü na-ãäj hẽ.

Tak'ëp bë mekuuj reëek do pan'aa, panang buuj ta
wób sa hã ran'oo däk do bahãnh.

⁷ Sa hã hẽ rah'yy kasab'ee do paa pénh,
sa hã hẽ hajõng dajëër rah'ëenh do paa pénh
bë an'oo bã kã rahoop hyb n'aa, rah'yy katón hyb
n'aa.

Hahỹỹ da h'yy kasab'ee doo gó Babirõn panang
buuj raky hadoo sa h'yyb gó:

'Sa wahë n'aa ỹỹnh bag'ããs do tyng n'aa jó hasooh
do ër panang.

Ỹỹnh patug tamaa wät do nado ër panang. Dooch ër
h'yy ketón da', nãng panang buuj sa kyyh.

⁸ Tii d' rah'yy kasab'ee do hyb n'aa,
séd noo gó né da baad nadoo do kajaa da sa wë:
Dajëb kajaa da sa wë, h'yy ketón da, as'aah da.

Tëëg hõõ gó da panang baooj jëng.

Tii da tawén hadoo, tak'ëp tabahejoonh,

tak'ëp takabaj'aa do hyb n'aa P'op Hagã Doo,

Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do panang buuj ky n'aa
etyy doo", nãng mä hỹ pongjé hana do kyyh.

⁹ Badäk hahỹỹ bã häj n'aa sa wahë n'aa ta sii
rabahe'ỹỹh do hadoo do paah, ta sii hajõng dajëër
rah'yy karën do jawén rah'ëenh do paa a'oot da
panang haooj jëng do tsyg rabahapäh bã. A'oot da,
rah'yy ketón da ta hyb n'aa. ¹⁰ Dawë hã rababë
hõm da, panang buuj rahoop do rajeỹỹm do hyb
n'aa rahõb bã. Hahỹỹ da sa kyyh:

“Baad nado né hẽ a wë kajaa do panang ky n'aa
etsëeh doo,

baad nado né hẽ a wë kajaa do Babirõn, panang
hejoonh doo,

séd noo gó òm P'op Hagä Do rejää do kaja däk do
hyb n'aa!”, näk da häj n'aa wahë n'aa sa
kyyh.

¹¹ Ajyy hes'ëëm do a'oot da, rah'yy ketón da
panang hyb n'aa, dooh hets'ëë wät pé do hyb n'aa
sa wak'ääb marakate yb gó ramenaa doo. ¹² Dooh
hets'ëë wät pé k'ääts tég gabarëeh doo, k'ääts tég
hawak doo, gabarëeh do perora häd näng doo.
Doo hets'ëë wät pé rino häd näng do s'ëëb pään
tak'öp baad hadoo doo, pään jabaruut péh, pään
häd hahiin doo, pään sawasaab is do seda häd näng
do s'ëëb, sahõnh hë hedoo pé b'aa buu benyym
doo, sahõnh hë hedoo pé ta hood erepääts[§] tég
s'ëëb ramoo bok doo, b'aa ky n'aa gebah do s'ëëb,
k'ääts tég hahiin do s'ëëb, sapaar s'ëëb, pä mar-
more häd näng do s'ëëb na-ääj hë. ¹³ Dooh hets'ëë
wät pé sa hä b'aa kanera häd näng do syyj, ji waa
ty gamabuu, buu benyym do ji hawuuk doo, buu
benyym do in-sijëen häd näng doo, b'aa tæg buu
benyym do s'ëëb miir häd näng doo, buu benyym
do see pé na-ääj hë. Dooh hets'ëë wät pé sa hä
uwa s'ëëb mahyñnh doo, joom ag oriib syyj, tiriig
ag, tiriig s'ëëb, booj yb, b'éé, kawaaro, ta hood
kawaaro takyyk doo. Dooh na-ääj hë hets'ëë wät
pé ajyy yñj sa karom pan'aa, ajyy kaneb'oooh noo
gó rameso padëek do na-ääj hë sa karom pan'aa.

¹⁴ Tii bä hahyñ da da sa kyyh panang hä:

“Dooh wäd a wë tak'öp magen'aak do paah.
Dooh wäd tak'öp ky n'aa gebah do a wë hanäng do
paah.

§ 18:12 Mäs kyy me elefante .

Dooh wäd gabarëeh do a wë hanäng do paah.
Dooh takawyyd wäd bä ta tii”, näk da sa kyyh.

¹⁵ Ajyy wekãp do ta ti hedoo do panang babuuj hã hes'ëëm do paah, tak'ëp ma enä padëek doo, dawë hã rababë hõm da, panang buuj rahoop do tak'ëp rajeÿÿm do hyb n'aa rahob bä. A'oot da, h'yy ket'oon da. ¹⁶ Hahÿÿ da da sa kyyh:

“Baad nado né hë a wë kajaa do panang ky n'aa etsëeh doo.
Pããn, rino häd näng do s'ëeb tak'ëp baad hadoo doo,
pããn jabaruut péh, häd hahiin pé panang babuuj rapadedëek do paah.
K'ãäts tæg gabarëeh doo, pä gabarëeh do ky n'aa gebah doo,
gabarëeh do perora häd näng do na-ãäj hë sa hetsó paah.

¹⁷ H'yy katón n'aa näng né hë panang hã kajaa doo, séd noo gó gawatsig hõm do hyb n'aa tak'ëp hadoo do ta ma paah”, näk hes'ëëm do sa kyyh.

Dawë hã rababë hõm da marakate yb gó moo bok do sa wahë n'aa, ta gó habok doo, marakate yb gó moo bok doo, marakate yb gó men'aa do paa hã ta sãm gad'oo doo. ¹⁸ Hahÿÿ da da sa kyyh panang haoj jëng do tsyg rabahapäh bä: “Dooh hahÿÿ hadoo pé panang tak'ëp ky n'aa etsëeh pé”, näk da. ¹⁹ K'ãäts ooj rehaa da sa nuu hã.** A'oot da, h'yy ket'oon da. Hahÿÿ da da sa kyyh:

** **18:19** Rah'yy ketón do heen n'aa tii.

“Baad nado né hě a wě kajaa do panang ky n'aa
 etsěeh doo.
 Tak'ep panang buuj rama enäh do hã marakate yb
 danäh rama enä paděek.
 H'yy katón n'aa näng né hě panang hã kajaa doo,
 séd noo gó gawatsig hõm do hyb n'aa tak'ep hadoo
 do ta ma paah”, nāk sa kyyh.

²⁰ Taw'ääts hě bėe kã, hỹ pong jé habong do
 bė h'yy gadejah. Bėeh, tsyt hě P'op Hagä Do wě
 kasėew bong doo, 12 hedoo do Jesus mejũũ doo,
 Jesus ky n'aa rod hedoo do na-ãaj hě, taw'ääts hě
 bė h'yy gadejah, nesaa do hã P'op Hagä Do ky n'aa
 ety dāk do hyb n'aa panang buuj, nesaa do bė hã
 ramoo bok do paa hyb n'aa.

²¹ Tii bã ääs tak'ep kabaj'aa do see tado dāk pä
 tak'ep haeh doo, ti tadawäts kãn tame akajar me.
 Pä tadawėes bã taky hadoo:

“Tii bã né kã, tak'ep baad nadoo doo me
 tagawatsig kãn da panang ky n'aa etsěeh doo,
 Babirõn.
 Dooch da rahapėe wäd bã hahỹ panang”, näng ääs
 kyyh.

²² Tii bã panang gawatsig hõm do hã ääs ky
 hadoo:

“Hỹ jawén dooch ji maa napäh pé a mahang retěn
 do nahėeh,
 ji gamehỹh do nahėeh,
 jãm hejãm do sa kyyh.
 Hỹ jawén dooch ji awyyd wät pé da a mahang
 ramoo bok do hã moo bok doo.

Hỹ jawén dooh kawyyd wät pé a mahang tiriig ag
kamawõõs doo,
tiriig s'ëëb moo bok doo.

²³ Hỹ jawén dooh ragataas pé ta bag hahỹ panang
bä.

Hỹ jawén dooh ji maa napëë wäd bä aj'yy katëë do
pan'aa,
ỹñh katëë do pan'aa sa kyyh a mahang.

Tii d' tawén hadoo, ky n'aa ets'ëëh do hyb n'aa
paah,

hyb n'aa jeyyk do hyb n'aa paa badäk hahỹỹ bä a
panang bä hes'ëëm do paah.

Ramehëm doo me a babuuj rawedii,
ta s'ee hënh rah'yyb mahũũm do hyb n'aa sahõnh
hë badäk hahỹ hëej babuuj.

²⁴ Babirõn panang bä radej'ëëp paa P'op Hagä Do
ky n'aa rod,

P'op Hagä Do wë kasëew bong do na-ããj hë.

Babirõn panang hyb n'aa badäk hahỹ haw'ããts hë
radej'ëëp paa sa da hadoo doo.

Ti hyb n'aa P'op Hagä Do wén gawats'iik ta tii",
näng mä ããs kyyh.

19

P'op Hagä Do raj'aa etsë do ky n'aa hahỹỹh

¹ Ta ti jawén ỹ maa napäh tak'ëp kanekan do hỹ
pong jé habong do sa kyyh. Hahỹỹ da tak'ëp sa
kyyh:

“Ër j'aa etsë P'op Hagä Doo!

Ti né hë ti ji hed'ëëp doo.

Taw'ããts hë P'op Hagä Do ër h'yy kaha'eeh do
takabaj'aa.

Taw'ãäts hẽ sahõnh hẽ tabag'ãäs.

² Baad had'op, heh'äät sahõnh hẽ sa hã taky n'aa etyy doo.

Ti hyb n'aa taw'ãäts hẽ ji j'aa etsë P'op Hagä Doo.
Babirõn buuj, ÿñh hajõk do sii heÿÿh do hadoo do ky n'aa etsëeh do

P'op Hagä Do ky n'aa ety däk nesaa doo hẽnh.
Baad nado boo sahõnh hẽ badäk hahÿÿ bã habong do panang buuj ran'oo bã.

ÿñh hajõk do sii heÿÿh do hadoo tii, aj'yy tah'yyb tatuk do ta ÿÿm tawadii hyb n'aa.

Sa h'yyb gó P'op Hagä Do reréd hõm ran'oo bã, daap hadoo do hã rah'yy ka'eeh hyb n'aa.

Ta karapee radej'ëep do majyyw sãm P'op Hagä Do abaa j kãn panang buuj sa hã”, nãk sa kyyh.

³ Tii bã p'aa hẽnh raky hadoo:

“Äã j'aa etsë P'op Hagä Doo!

As'ëeg had'yyt hẽ panang haooj jëng do tsyg.

Dooh tahëej bã rahoop doo”, nãk sa kyyh.

⁴ Tii bã 24 wahë n'aa hedoo doo, ji meheet pé kabaj'aa do na-ãäj hẽ rabehey b'ëeh P'op Hagä Do pooj jé, tabag'ãäs do tyng n'aa jó hasooh doo. Tii b'raj'aa etsë ta hã. Hahÿÿ da sa kyyh: “ÿÿ, tii d' né hẽ. Taw'ãäts hẽ hajõk do rahe'oot doo. P'op Hagä Do ër j'aa etsë!”, nãk sa kyyh.

⁵ Tii bã, P'op Hagä Do bag'ãäs do tyng n'aa bã naa rë tanyy ky hadoo:

“Bëeh, sahõnh hẽ ta karapee tak'ëp ta hã weh'ëeh doo,

ky n'aa nets'äs doo, ky n'aa etsëeh doo,
bë j'aa etsëe P'op Hagä Doo”, näng her'oot do kyyh.

⁶ Tii bä ÿ maa napäh tak'ëp kanekan do sa kyyh.
Gawakaa p'op hana do ky hadoo sa kyyh, et'oom
do ky hadoo. Hahÿÿ da sa kyyh:

“P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo,
Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Do ër h'yy kaha'eeh do
sahõnh hã tabag'ãäs.

Ti hyb n'aa ër j'aa etsë ta hã!

⁷ Taw'ãäts hë ër tsebë, ër h'yy gadejah,

taw'ãäts hë ër j'aa etsë ta hã,

kaja däk do hyb n'aa B'éé T'aah katëe doo kä.

Ta ÿÿm pan'aa gadaa däg kãn ta patug kajaa
raketëe hyb n'aa.*

⁸ Ta ÿÿm pan'aa hã takan'oo däk ta saroor pãän
pauuj rino häd näng do tak'ëp baad hadoo
do s'ëëb.

Baad hadoo do tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew
bong do ramoo bok doo,

baad hadoo do rababok doo, tahanäng pé ti pãän
rino häd näng do s'ëëb tak'ëp baad hadoo
doo”, näk sa kyyh.

⁹ Tii bä ãäs ky hadoo hã ÿÿ: “Merii hahÿÿh, ‘Ky
n'aa kedëng da B'éé T'aah katëe do jãm n'aa hënh
katsyyd bong doo.’ ” Tii b' ãäs ky hadoo nä: “Ti né
hë P'op Hagä Do kyyh heh'äät doo”, näng ãäs kyyh.

* **19:7** Ket'ëe do ky n'aa gó rabeh'üüm Jesus hã h'yy ka'eeh do séd
rah'yyb hedo däk do ta hã ky n'aa. Ta ÿÿm pan'aa , ta hã h'yy ka'eeh
doo.

¹⁰ Tüü ŷ badëe jat tii bä ääs tsyym pa, ta hä ŷ j'aa etsë hyb n'aa paawä. Tii b' taky hadoo hä ŷŷ: "DooH. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né ŷŷh, ta karom mabahadoo doo da né hë, a wakään hedoo do Jesus metëeh do hä h'yy kanerët do ta karom rabahadoo doo da na-ääj hë. Taw'ääts hë P'op Hagä Do ti maj'aa etsëe. P'op Hagä Do karom ŷŷh bë nemuun ŷ wén näng, jããm hë Jesus metëeh do tii, ër ta ky n'aa rod hedoo doo, ta wób hä maher'oot doo", näng ääs kyyh.

Kawaaro hawak do jó hasooh do ky n'aa hahŷŷh

¹¹ Tii bä ŷ hapäh hŷ pong jé noo kasëets hõm doo. Pój ŷŷ jé ŷ hapäh kawaaro hawak doo. Taher'oot Do Ji Ky Daheeh Doo, Heh'ääT Do na-ääj hë ta jó hasooh do häd. Baad ub taky n'aa etyy taky n'aa etyy doo. DooH tesõõts hõm bä. Baad ub ti ta majiĩ wë takamaj'iĩ doo, dooh daap hë sa wë takamajë bä. ¹² Gabarëeh ta matym, tëeg hõõ hadoo. Hajõng ta nuu hä hatoonh do ta soog, tabag'ääs do heen n'aa. Ta hä takerii däk ta häd. DooH hapäh pé ta ti ta häd. Jããm hë ta daaj hë tabahapäh. ¹³ Majyyw ta saroor hä. P'op Hagä Do Kyyh ta häd seeh. ¹⁴ Hŷ pong jé warahén n'aa kawaaro hewak do jat'oonh do ta jawén rabana. Pään rino häd näng do s'ëeb tak'ëp baad hadoo doo, papuuj, sa saroor. ¹⁵ Ta noo gó naa sën-jeer hehãm do ganyyh. Ta me taj'aa et'ëek sahõnh hë badäk hahŷŷ bä hanäng do häj n'aa babuuj. Tak'ëp tamejüũ da sa hä, dooh tat'yud mehĩn da ky nadah'eeh doo. Tatu me sapaar s'ëeb, tabag'ääs do heen n'aa me tabag'ääs da sa hä. Uwa ag ta hood gó ji getsi doo da ji tsyym me, P'op Hagä Do Sahõnh hë Haj'ap Do tak'ëp takawajããn doo gó

kawaaro jó hasooh do rejãã da nesaa do moo bok doo. ¹⁶ Ta hatsë hã, ta hã hadäk doo, ta kóm hã na-ããj hë takerii däk hahỹ ta häd seeh: “Sa Wahë N'aa Heh'äät Doo, Hyb N'aa Jew'yyk Do Sa Wahë N'aa.”

¹⁷⁻¹⁸ Tii b' ÿ bahapäh äãs see papỹyj jó hageët doo. Tak'ëp hadoo doo me ta kyyh tanaëënh sahõnh hë taw'ëed dab hawëh doo, wë hã habong doo. Hahỹ da ta kyyh sa hã: “B'ëep dana bë bawëh hyb n'aa bë hã P'op Hagä Do anoo doo. Häj n'aa sa wahë n'aa sa dab, warahén sa wahë n'aa sa dab, karejan do sa dab, kawaaro sa dab, kawaaro jó hat'oonh do paa sa dab bë tä da. Sahõnh hë badäk hahỹ bã habong do sa dab, kariw n'aa temah do sa dab, sa karom sa dab, ky n'aa etsëeh do sa dab, ky n'aa nets'äs do sa dab na-ããj hë da bë tä”, näng äãs papỹyj jó hageët do kyyh taw'ëed sa tä hawëh do hã.

¹⁹ Tii bä kä, ÿ hapäh tabanas'aa akajar me hanyyh do paah, hëej sa wahë n'aa sa warahén sii hë séd hã rakata padëek, kawaaro jó hasooh do wë, ta warahén daheeh sa wë rakaneb'ooh hyb n'aa paawä. ²⁰ Tii d' rakarën né paawä, tabanas'aa kamaso däk. Ta ky n'aa rod noo kanesa doo, meuj n'aa näng do moo wät do paa na-ããj hë takamaso däk, tii bä, rabadëp nä bã, karaj'aa hadoo doo gó, tëeg hõ gó, saw'aak do hahõng doo gó radewäts bëej kän. Meuj n'aa näng doo me ta ky n'aa rod noo kanesa do wedii paa tabanas'aa heen n'aa gad'oo doo, kabariih, tabanas'aa heen n'aa hyb n'aa jew'yyk doo. ²¹ Sahõnh hë sa kyyh has'üüt do paah, kawaaro jó hasooh do neboh bëeh ta sën-jeer me, ta noo gó naa ganyyh doo me. Sahõnh hë taw'ëed sa dab hawëh do noo nehõj padäg tak'ëp

kanekan do hyb n'aa sa tä.

20

Miw hedoo do ta baab ky n'aa hahÿÿh

¹ Tii b' ÿ hapäh ääs see hÿ pong jé naa hahyng doo. Tak'ëp t'õp gadarong do tabanesaa do noo tæg ta moo gó. Haak sapuuw hadoo haeh do tatón ta moo gó. ²⁻³ Tii b' tamaso däk tabanas'aa dõm näng doo, aw'yy hadoo do pooj hawät do Dijab ramaneëenh doo, Nesaa Do Ýb. Tamaw'yyd däk haak sapuuw hadoo doo me, tii b' tak'ëp t'õp gadarong doo gó tadawäts hyy kän. Miw ta baab tabagëet. Tii b' ääs noo gatsëe däk, tanoo garib däk t'õp gadarong do tabanesaa do nooh, badäk hahÿ häj n'aa babuuj tawad'ii mahănh miw hedoo do ta baab noo gó. Miw hedoo do ta baab jawén paa bä, takado nyh dó da.

⁴ Tii bä ÿ hapäh rabag'ääs do tyng n'aa. Ta jó rabat'oonh tii, sa hã P'op Hagä Do an'oo däk do ta wób raky n'aa etyy hyb n'aa.* Ý hapäh na-ääj hë baad hadoo do Jesus metëeh do ranerét do hyb n'aa, P'op Hagä Do kyyh ranerét do hyb n'aa ranu gehög bong do sa h'yyb tym. Ta ti dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä tabanas'aa. Dooh paa rahyb n'aa jewyyg bä kabarii tabanas'aa heen n'aa. Dooh paa ragado bä tabanas'aa heen n'aa sa maboor hã, sa moo hã. Ta ti ragenä boo kän, tii b' Kristo sii rabagää kän miw ta baab noo gó. ⁵ Jääm pooj jé ji ganyyh do tii. Dejëp do wób dooh ragenä boo bä miw hedoo do ta baab noo gó. ⁶ Ky n'aa

* **20:4** Tahajaa na-ääj hë ji erii bä: "Ta wób rabag'ääs hyb n'aa."

kedëng, tsyt hē P'op Hagä Do wē kasëew bong tii, jããm hē pooj jé ji ganyyh do noo gó gen'yyh doo. Ta ti hedoo doo, dooh da rahob bã banesaa hēnh, pawóp nuu me däg radejēp do kamaneëenh doo.† P'op Hagä Do wē, Kristo wē na-ããj hē ramoo bok da, sa hã rahyb n'aa jew'yyk da. Kristo sii rabag'ããs da miw ta baab noo gó.

⁷ Miw hedoo do ta baab tabëej hõm jawén paa bã, Nesaa Do Yb kado nyyh dó tabagëet doo gó naa. ⁸ Ahõm da tii bã badäk hahÿÿ bã haw'ããts hē, sahõnh hē häj n'aa babuuj tawedii hyb n'aa. Séd hã da rakata padëek tan'oo bã, Gog, Magog ramaneëenh doo,‡ rakaneb'ooh hyb n'aa. Tak'ēp rakanekan da. K'ããts tēg akajar nabyy me hanäng do hawób né da. ⁹ Jé pad'yyt hē badäk hahÿÿ bã naa rabena da. P'op Hagä Do karapee panang, panang P'op Hagä Do kamahãn do ranu haw'õöd däk da, sa wē rakamaj'ĩ hyb n'aa paawä. Tii bã hÿ pong jé naa tēeg hõõ adëe hyng da sa jó. Sahõnh hē ragawatsig hõm da, aooj jēng da. ¹⁰ Tii bã, Dijab, hēej babuuj wedii do paah, radawäts tu tame karaj'aa hadoo doo gó, saw'aak do§ hahõng doo gó, tabanas'aa, ta ky n'aa rod noo kanesa do radewäts bëenh do paa me. Ta tii bã rahob had'yyt hē. Dooh da tahëej bã rahoop doo.

Dejēp do paa P'op Hagä Do ky n'aa etyy do ky

† **20:6** Taw'ããts hē 2.11 hã ji ner'oot ta ti ky n'aa. ‡ **20:8** Ta ti Gog, Magog ramaneëenh doo, Nesaa Do Yb karapee P'op Hagä Do wē h'yy kawereem do sa h'yyb mahũũm n'aa tii, P'op Hagä Do karapee wē kaneb'ooh doo. § **20:10** Mäs kyy me ta ti saw'aak do ramaneëenh enxofre. Tak'ēp mahÿÿnh do ta tsyg ji poo gó tajëe bã. Tak'ēp tabahõng, tak'ēp ta buu banesaa.

n'aa hahÿÿh

¹¹Tii bā ÿ hapäh tabag'ããs do tyng n'aa haeh doo, hawak doo, ta jó hasooh do na-ãäj hē. Ta jasooh do matym gó hanäng do paa badäk hahÿÿh, wē na-ãäj hē bedo bong. ¹²Tii bā sahõnh hē dejëp do paah, ky n'aa ets'ëeh do paah, ky n'aa nets'äs do paa na-ãäj hē P'op Hagä Do bag'ããs do tyng n'aa pooj jé rababē kån ÿ hapäh. Tii bā ma kahé bäh hā kasëets däg kån ta hā ramoo bok do kerih doo. Ma kahé bäh, edëb had'yyt do gadoo do sa häd kerih do heen n'aa tagasëets hõm na-ãäj hē. Tii b' dejëp do paa P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ma kahé bäh hā takerii däk ramoo bok do paah. Ramoo bok do pénh raky n'aa kety däk. ¹³Dejëp do paa akajar me pehäs do paah, dejëp doo, dejëp do rababong bā habong do na-ãäj hē P'op Hagä Do ky n'aa ety däk. Ramoo bok do pénh né hē sahõnh hē raky n'aa kety däk. ¹⁴Tii bā dajëb gawatsig hõm. Ades häd näng doo, dejëp do rababong do gawatsig hõm na-ãäj hē. P'op Hagä Do dawäts hõm ti ta me, karaj'aa hadoo doo gó, tēeg hõõ hahõng doo gó. Akajar hahõng doo, pawóp nuu me däg dajëp do tii. ¹⁵Ta tii bā radewäts bëenh sahõnh hē sa häd kanerih do edëb had'yyt do gadoo do heen n'aa hā.

21*Jerusarënh papuuj ky n'aa hahÿÿh*

¹Tii bā wē papuuj, hēej papuuj ÿ bahapëe kån. Badäk hahÿ pooj jé hanäng do paah, wē pooj jé hanäng do paa bedo bong. Dooh boo akajar. ²Tii bā panang Jerusarënh papuuj, * tsyt hē P'op Hagä

* **21:2** P'op Hagä Do karapee sa panang tii.

Do wē kasēew dāk do ỹ bahapäh hỹ pong jé naa hahyng doo, P'op Hagä Do bawät doo bä naa. Tak'öp tabanäm, maruus katēē do pan'aa saroor tak'öp hanäm do dadäk doo da, ta patug pan'aa tagadoo hyb n'aa hadoo. ³ Tii bä P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bä naa rē tanyy ky hadoo: “Hỹỹ kã, ajyy, ỹỹj rababok doo bä P'op Hagä Do panang. Sa mahang P'op Hagä Do bawät da. Ta karapee da tii. Sa sii né da P'op Hagä Do bawät. Ti né hē ti rah'yy kaha'eeh doo. ⁴ P'op Hagä Do awug hōm da sa ty nabēeh. Dooh wäd dajēb. Dooh dajēp do hyb n'aa h'yy katón wät péh, dooh wäd do hyb n'aa dajēb. Dooh ji aód wäd bä. Dooh ji ahob wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, badoo wät do hyb n'aa pooj jé hanäng doo”, näng P'op Hagä Do bag'ääs do tyng n'aa bä naa ganyyh do kyyh. ⁵ Tii b' tabagä tyng n'aa jó hasooh do ky hadoo: “Sahōnh hē papuuj dāk ỹ an'oo bä”, näng. Ti taky hadoo hã ỹỹ: “Merii sahōnh hē hahỹ ōm ỹ maher'ood wät doo. Te hub né hē hahỹ ỹ her'oot doo, tahajaa ji ky dahé bä”, näng. ⁶ Tii b' taky hadoo ēnh: “Sahōnh hē kaja dāk. Ỹ né hē Aw-Pah, ỹ né hē Omekah. Ỹ né hē jããm hē pooj jé hawät doo, ỹ né hē tagadēeg ub hawät doo. Hoo kaanh do hadoo do hã ỹ anoo da tabeēk hyb n'aa naēng ji edēb had'yyt hē hanoo doo. Bag hēnh ỹ banoo da ta tii. Dooh ta sãm ỹ gahēen bä. ⁷ Jé nesaa do hã j'aa ketsē do paa hã ỹ anoo da sahōnh hē hahỹ papuuj ỹ pehuuj wät doo. Ỹ da P'op Hagä Do rah'yy kaha'eeh doo. Karapé haa d' tii. ⁸ Tii d' nado hēp ỹ n'aa rahoop do je'ỹm do hyb n'aa ỹ rahyb n'aa eréd hōm do sa hã, Jesus hã h'yy kanae bong do sa hã, nesaa do sa h'yyb gó

hanäng do sa hã, sa da hadoo do dahej'ëep do sa hã, sa yÿm sa patug nadoo do sii he'yÿh do sa hã, mehëm do sa hã, kabarii hã h'y'y ka'eeh do sa hã, daap men'yyh do sa hã na-ããj hë. Karaj'aa hadoo doo gó, tëeg hõõ hadoo doo gó, saw'aak do hahõng doo gó radewäts bëenh da tii. Pawóp nuu me däg dajëp do tii", näng hã yÿ P'op Hagä Doo.

⁹ Tii bä setsi hedoo do ããs, setsi baad nadoo do badäk hahÿÿ bä habong do ahoop do man'aa do paa see ana kãn wë yÿ, ti hã y taky hadoo: "B'ëep. Maruus hadoo doo, B'éé T'aah yÿm pan'aa hadoo do y metëeh da a hã", näng ta kyyh. ¹⁰ Tii bä s'ëeh hadoo y bahapäh P'op Hagä Do Sahee an'oo bä. Säh y hadoo doo gó ããs y tamahüüm kãn waëe aeh do p'op nu däk doo hënh. Ta tii bä Jerusarënh papuu, tsyt hë P'op Hagä Do wë kasëew däk do panang, hÿ pong jé, P'op Hagä Do bawät bä naa hahyng do tametëeh hã yÿ. ¹¹ Panang gabar'ëeng däk P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do an'oo bä. Pä tak'ëp ky n'aa gebah do gabarëeh do hadoo tagabar'ëeng. Pä gabarëeh do jas-peh häd näng do ty gahiin do hadoo, hapees do hadoo. Tak'ëp ty ganäm pä tög hawak do hadoo. ¹² Panang w'oo hã ta hadë tak'ëp p'op nu däk doo. 12 ta nooh. Sét ta noo ken'yyh do hã ããs see bagëet. Sét ken'yyh ta noo hã takerii däk 12 hedoo do Isaraéw taah sa panaa du n'aa do sa häd. ¹³ Papÿÿj hana hënh tamawoob hë ta nooh. Papÿÿj hahyng hënh tamawoob hë. Ta karawaa me tamawoob hë, ta karawaa see me tamawoob hë ta nooh. ¹⁴ 12 pä ta hadë hejój n'aa. Sét ken'yyh do hã takerii däk 12 hedoo do B'éé T'aah mejüü do sa häd. Sét ken'yyh pä hã takerih sét hë häd.

15 Ãã̃s si ÿ her'oot do atón ji metyy do nahëë k'ãã̃ts tęg gabarëëh do s'ëëb ji tatu hadoo doo. Ta me tametyy panang ta madawëët doo, ta gagod, panang nooh, panang hadë. 16 Séd pénh panang ta madawëët doo, ta gagod. Tii b' ji metyy do nahëë me panang ãã̃s etyn hõm. 2,200 kirõõm ta madawëët doo. Tí pénh ta gagod, ti pénh tanu däk doo. 17 Tii bã ãã̃s ety hõm ta hadë n'aa. Ta hadë hebaan doo, 65 meet. Ji metyy do pénh né hë ti ãã̃s metyy doo. 18 Pã gabarëëh do jas-peh häd näng do s'ëëb panang hadë. Tak'ëp baad hadoo do k'ãã̃ts tęg gabarëëh do s'ëëb me panang katamaa däk. Ty ganãm, paras-ko hadoo. 19 12 hedoo do pä, ta hadë mejój n'aa hã sahõnh hë hedoo pé pä gabarëëh do ky n'aa gebah doo. Pã gabarëëh do jas-peh häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hã.† Pã gabarëëh do sapiro häd näng do ta see hã.‡ Pã gabarëëh do agata häd näng do ta see hã.§ Pã gabarëëh do emerad häd näng do ta see hã.** 20 Pã gabarëëh do onis häd näng do pä ta hadë hejój n'aa see hã.†† Pã gabarëëh do rubi häd näng do ta see hã.‡‡ Pã gabarëëh do kirisorit häd näng do ta see hã.§§ Pã gabarëëh do beriwo häd näng do ta see hã.*** Pã gabarëëh do topasijo häd näng do ta see hã.††† Pã gabarëëh do kirisop häd näng do ta see hã.‡‡‡ Pã

† 21:19 Häd pëeh ty gadoo ta ti jas-peh . ‡ 21:19 Häd ty gabajaruut ti sapiro . § 21:19 Hahiin, rii näng ti agata .

** 21:19 Hapëeh ty gadoo ta ti emerad . †† 21:20 Häd hasënh ty gadoo ta ti onis . ‡‡ 21:20 Häd hahiin ta ti rubi . §§ 21:20 Hapees ty gadoo ta ti kirisorit . *** 21:20 Hapees ty gadoo ta ti beriwo . ††† 21:20 Kata ty gadoo ta ti topasijo . ‡‡‡ 21:20 Jawaraah tyb ty gadoo ta ti kirisop .

gabarëeh do jasïn-to häd näng do ta see hä. §§§ Pä gabarëeh do ametis häd näng do tagadëeg ub pä ta hadë hejój n'aa hä.* ²¹ Gabarëeh do perora häd näng do s'ëeb 12 hedoo do panang hadë noo hä ji bejeng doo bä. Sét hë perora ken'yyh sét ta noo pan'aa. † K'ãäts tæg tak'ëp baad hadoo do s'ëeb ta tyw n'aa panang hoo gad'oo bä tabës doo. Ty ganäm paras-ko hadoo.

²² Ta ti panang bä dooh ÿ hapëe bä tób P'op Hagä Do rahyb n'aa esee do tób n'aa. Dooh hyb n'aa péh, P'op Hagä Do Sahõnh Hë Haj'ap Doo, B'éé T'aah na-ãäj hë panang bä né hë rababok do hyb n'aa. ²³ Ta ti panang bä, dooh hyb n'aa pé papÿÿj bag, kamarab bag, tabawag had'yyt hë do hyb n'aa P'op Hagä Do bag tak'ëp gabarëeh do an'oo bä. B'éé T'aah na-ãäj hë panang bag hadoo. ²⁴ Panang bag gó sahõnh hë hëej babuuj‡ rababok da. Sahõnh hë hëej sa wahë n'aa, Jesus hä h'yy kae däk doo, panang hënh ramena da rakaweh'ëeh doo, ta tii bä rabajëe p'ëe bä, P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rakawehëe däk hyb n'aa kä. ²⁵ Dooh da ranoo gatsëe bä panang. Dooh hyb n'aa péh. Adëb bä had'yyt hë ta tii bä. Dooh wäd atsëm. ²⁶ Sahõnh hë hëej babuuj rabajëe p'ëe da panang hënh P'op Hagä Do raj'aa etsë hyb n'aa, ta hä raweh'ëeh hyb

§§§ **21:20** Kata häd hiin do hadoo ta ti jasïn-to. * **21:20** Sãänh tyb hadoo ta ti ametis. † **21:21** Nu nad'ëed its perora häd näng do badäk hahÿÿ bä ji aw'yyt doo. Tak'ëp tanu eh hahÿ perora. ‡ **21:24** Jesus hä h'yy kae däk do ti ta tii. Jesus hä h'yy kana'eeh do paa p'ooj ub radewäts bëenh akajar hahõng doo me.

n'aa. § 27 Dooh nesaa pé t'ĩ hēnh hajēē pēē péh. Dooh da rajēē pä bä ta tii bä kabarii hã h'yy ka'eeh do paah, P'op Hagä Do wad'ii do paah. Jããm hē hajēē p'ēē da ta tii bä B'éé T'aah wē hanāng do edēb had'yyt do gadoo do sa häd heen n'aa hã sa häd kerih doo.

22

Tamii edēb had'yyt hē hanoo do ky n'aa hahỹh

¹ Tii bä kä, tamii awäd had'yyt hē do naēng hanoo do āās metä wäd kãn hã yỹ. Paras-ko s'ēēb hadoo, tak'ēp ty ganām pä tēg hawak do hadoo tamii. P'op Hagä Doo, B'éé T'aah daheeh sa bagã tyng n'aa bä naa taganyyh. ² Ta tyw n'aa panang hōō bä tabēs do hoo gad'oo bä tamii mahyng. Ta nabyy me, ta nabyy see me na-āāj hē tabahāng joom ji hed'ēēp doo. Kamarab hē had'yyt hē ti rabeaak. 12 nuu me sét ta baab ken'yyh rabeaak. Dooh hēej haw'āāts hē babuj n'aa rahob wäd bä nahēēh, baad had'yyt hē rababok tan'oo bä ta ti joom g'aad. ³ Ta tii bä dooh ky n'aa kawasee do tanyy wäd bä. Tii d' tawén hadoo da, panang bä né hē P'op Hagä Doo, B'éé T'aah rabag'āās do tyng n'aa batooj kãn do hyb n'aa. P'op Hagä Do karapee, panang buuj, rahyb n'aa jew'yyk da ta hã. ⁴ Rahapäh da P'op Hagä Do mamets. Sa maboor hã takerii dāk da ta häd. ⁵ Dooh wäd da atsēm. Dooh hyb n'aa wät pé sa bag, dooh hyb n'aa wät pé papỹj bag. P'op Hagä Do ti sa bag. Ta karapee

§ 21:26 Tahajaa na-āāj hē ji erii bä hahỹ da: “Panang hēnh ramajēēh da badäk hahỹ hēej babuuj sa ma ky n'aa gebah doo, rakaweh'ēēh hanoo doo, P'op Hagä Do hã takan'oo dāk hyb n'aa kä, P'op Hagä Do kawehēē dāk hyb n'aa kä.”

rabagãã had'yyt da. ⁶Tii bã ããs ky hadoo hã yÿ: “Te hub né hẽ sahõnh hẽ mahapäh doo, maaaa napäh doo, tahajaa ji ky dahé bã. Tak'ëp Hyb N'aa Jawyk Doo, P'op Hagä Doo, ta ky n'aa rod h'yyb mahũũm do tamejõ wät ta ããs, nayyw hẽ hawät do ta karom sa hã tametëeh hyb n'aa”, näng ããs kyyh hã yÿ.

⁷Tii bã Jesus ky hadoo: “Bë hyb n'aa matakä da! Nayyw hẽ da y matëeh. Ky n'aa kedëng da, ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hã kerih do ky daheeh doo”, näng.

⁸ÿ Jowãw, y né hẽ ti sahõnh hẽ hahÿ maa napäh doo. Y né hẽ ti sahõnh hẽ hahÿ hapäh doo. Sahõnh hẽ ta ti y maa napäh jawén paa bã, y bahapäh do jawén paa bã, y badëe jat tũũ ããs sahõnh hẽ ta ti hã y metëeh do tsyym pa, ta hã y j'aa etsë hyb n'aa paawä. ⁹Tii b' taky hadoo: “Doo. Tii d' madoo manäh. P'op Hagä Do karom né yÿh, ta karom mabahadoo doo da né hẽ, a wakããn hedoo do Jesus ky n'aa rod ta karom rabahadoo doo da, sahõnh hẽ hahÿ kerih do ky dah'eeh do ta karom rabahadoo doo da na-ããj hẽ. P'op Hagä Do ti maj'aa etsëe!”, näng ta kyyh.

¹⁰Tii bã taky hadoo ënh hã yÿ: “Majejën manä ta jawén hawät do ky n'aa hahÿÿ hã ma kahé bãh hã kerii däk doo, edaa däk do hyb n'aa kerii däk do kajaa. ¹¹Edaa däk do hyb n'aa ta ti kajaa doo, na mabok nesaa doo gó nesaa do moo heb'ook doo, rakanarën bã rah'yy kawanareem bã. Na ji h'yyb hasuts däk do hadoo hanoo doo gó rababok nä hÿ jawén sa h'yyb hasus do hadoo do hã rakanarën bã rah'yy kawanareem bã. Tii d' nado baad hadoo do moo bok doo. Taw'ããts hẽ baad hadoo do ramoo boo had'yyt hẽ. Ti hadoo ënh tsyt hẽ P'op Hagä Do

wë habok doo. Taw'ãäts hë tii da né hë rababoo had'yyt hë”, näng ääs kyyh.

12 Ti Jesus ky hadoo: “Bë hyb n'aa matakä da! Nayyw hë da ÿ kajaa. ÿ kajaa bä kä ÿ manaa da sahõnh hë ta säm. Ramoo bok do pénh da ÿ banoo sahõnh hë sa hä ta säm. 13 ÿ né hë Aw-Pah, ÿ né hë Omekah. ÿ né hë jããm hë pooj jé hawät doo, ÿ né hë tagadëög ub hawät doo. ÿ né hë sahõnh hë du doo doo, ÿ né hë sahõnh hë gawats'iik doo. 14 Ky n'aa kedëng da sa saroor rahetsyyd wät doo.* Sa hä takan'oo däk panang Jerusarenh papuuj gó rabajëe p'ëe hyb n'aa. Sa hä takan'oo däk joom ji hed'ëep do ag rabepóh hyb n'aa. 15 Ajyy ÿÿj awaar nesaa do hedo padëek doo, mehëm doo, sa ÿÿm sa patug nadoo do sii ha'ÿÿh doo, sa da hadoo do dahej'ëep doo, kabarii hä h'yy ka'eeh doo, te hub nadoo do gen'aak do na-ãäj hë, dooh rahaja bä rajëe pä bä ta tii bä.†

16 “ÿ Jesus, ÿ mejō däk ääs karom ÿ seeh, hä ÿ h'yy ka'eeh do hä sahõnh hë hahÿ tamaher'oot hyb n'aa. ÿ né hë ta ti Dawi panaa Dawi hä P'op Hagä Do ky däng do paah. Watom tak'ëp gabarëeh do hadoo ÿÿh”,‡ näng Jesus kyyh.

17 P'op Hagä Do Sahee, B'éé T'aah ÿÿm pan'aa§ na-ãäj hë ky hadoo Jesus hä: “B'ëep ahyyh!”, næk

* **22:14** Ji saroor ji hetsyyd wät do ky n'aa gó tabeh'üüm ji h'yyb tym ky n'aa. Baad hado däk ji h'yyb, Jesus ji hyb n'aa dajëp do hyb n'aa. † **22:15** Tabanesaa hënh, akajar hahõng doo bä radewäts bëenh tii. ‡ **22:16** Watom tapaj'ëe bä bawag däk do heen n'aa hadoo Jesus, papuuj P'op Hagä Do moo wät do kajaa do tametëeh do hyb n'aa. § **22:17** Ta hä h'yy ka'eeh do tii.

sa kyyh. Taw'ãäts hē hahỹ maa new'ëē do ti na-ãäj hē raky hadoo: “B'ëēp ahyyh!” Jé hoo kaanh do hadoo doo, jé karēn doo, taw'ãäts hē tabana Jesus wē, tagadoo hyb n'aa naēng ji edēb had'yyt hē hanoo doo, bag hēnh kan'oo dāk doo.

¹⁸ Tak'ēp péj ỹ maher'oot ta jawén hawät do ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hã kerih do maa napäh do hã. Hahỹỹ da bē ỹ maher'oot: Hahỹ kerii dāk do bahñnh herih pé ta hã, ta ti hedoo do hã P'op Hagä Do anoo da baad nadoo do ta ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hã kerii dāk doo, ta bahñnh ji erii bā.

¹⁹ Ta jawén hawät do ky n'aa, hahỹ ma kahé bäh hã kerih do ta ky n'aa wób hado hōm péh, ta ti hadoo do hã dooh P'op Hagä Do an'oo wäd bā panang tsyt hē kasēew dāk doo hēnh tajēē suun bā, ta ky n'aa hahỹỹ hã kerih doo. Dooh tan'oo wäd bā joom ji hedēp do ag tepoo bā, ta ky n'aa hahỹ ma kahé bäh hã kerih doo.

²⁰ Hahỹỹ da Jesus, hahỹỹ hã bē tamaher'oot do kyyh: “Nayyw hē da ỹ bahyng ỹ matēēh doo. Né hup ỹ né hē”, nāng.

“Ỹỹ. Tii d' né hē. Taw'ãäts hē. B'ëēp ahyy Jesus, Tak'ēp Hyb N'aa Jawyk Doo”, nāng ỹ ta hã.

²¹ Ỹ karēn Jesus Hyb N'aa Jawyk Do ky enyym P'op Hagä Do karapee sa wē. Tii d' né hē taw'ãäts hē. Jãām hē kã.

Pop Hagä Do Panyyg Hanäm Do Hahÿÿh
The New Testament in the Nadëb language of Brazil
(BR:mbj:Nadëb)

O Novo Testamento na língua Nadëb do Brasil

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nadëb (Nadëb)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Nadëb

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-29

lxxx

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023
c5681c4e-55f8-5b64-badf-af07c5e28afc